D148

LR

Lietuvos nacionalinė M.Mažvydo biblioteka

DARBININKAS

Vol. LXXXVI, Nr. 31
August - Rugpjūtis 17, 2001 Penktadienis-Friday

PERIODICALS
Postage paid at Brooklyn, N.Y.

341 Highland Blvd.
Brooklyn, N.Y. 11207

Kaina
$ 1.00

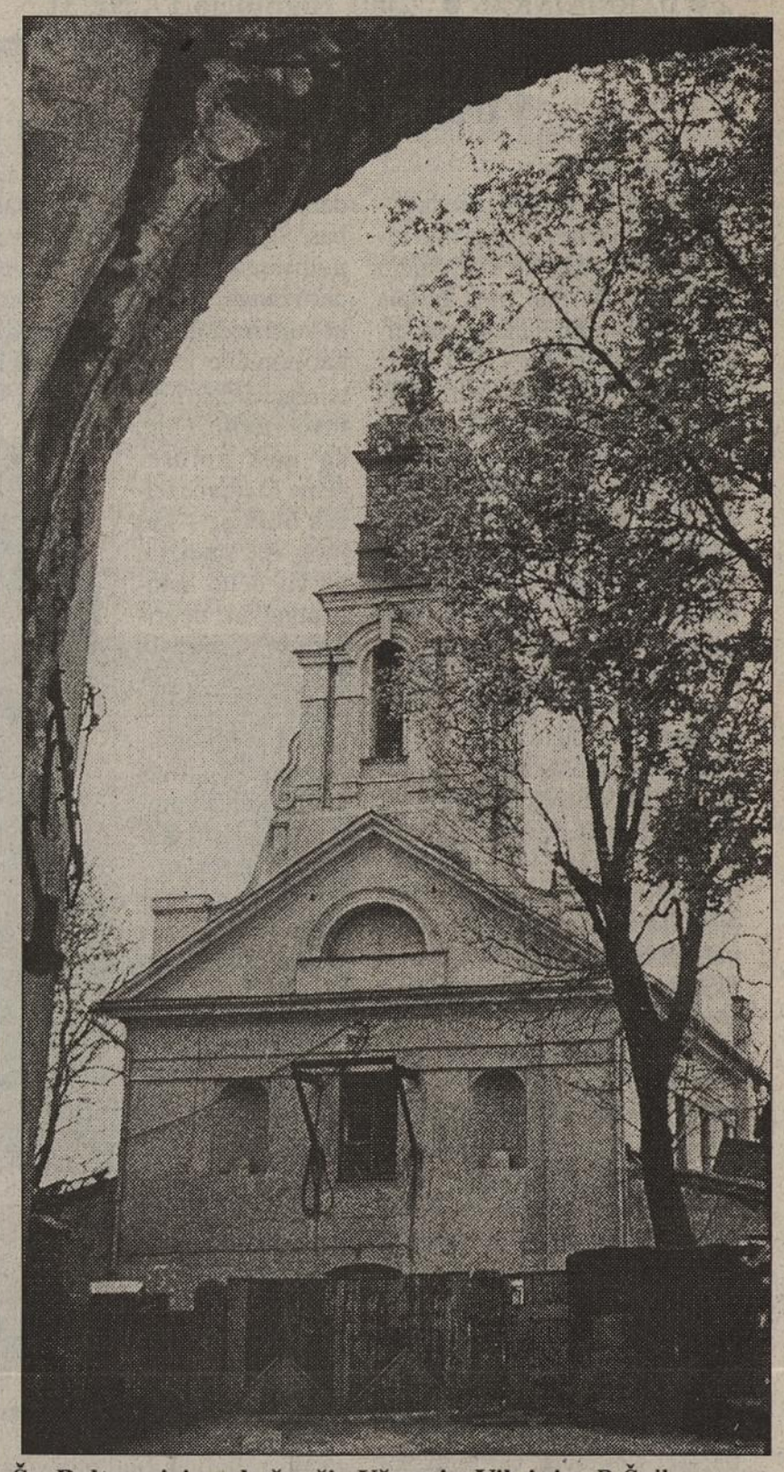

Šv. Baltramiejaus bažnyčia Užupyje, Vilniuje R.Šuikos nuotr.

LIETUVOJE ir apie LIETUVĄ

- Lietuvos Seimo narys, partijos „Lietuvos krikščionys demokratai" valdybos pirmininkas Petras Gražulis pareiškė boikotuosiąs „Lietuvos telekomą", kuris, jo nuomone, nepagrįstai didina savo paslaugų įkainius. Tai daryti jis pakvietė ir visus Lietuvos gyventojus. Pasak Seimo nario, „Lietuvos telekomas" naudodamasis išskirtine monopolisto teise, nors ir gauna milžinišką pelną, bet toliau didina paslaugų įkainius, vykdo grobuonišką politiką, nukreiptą prieš Lietuvos žmones. Kaip žinoma, 1998 m. privatizuotas „Lietuvos telekomas", kurio kontrolinį akcijų paketą įsigijo Švedijos ir Suomijos susivienijimas „Amber Teleholdings", nuo šių metų rugpjūčio 1 d. įvedė naujus telefono paslaugų įkainius. Už kiekvieną pokalbį dabar tenka mokėti 12 centų sujungimo mokestį. Pokalbių trukmė bus skaičiuojama sekundžių tikslumu, kas, žinovų teigimu, daro juos pigesnius, tačiau 4 litais (nuo 15 iki 19 litų) buvo padidintas ir mėnesinis abonentinis mokestis.

- Garsiai austrų porai Vilnius „parodė duris": Lietuvos pasieniečiai milijonierius privertė pasijusti nelegalais. Dėl negaliojančio paso į Lietuvą nebuvo įleista žymios firmos "Swarovski" vieno savininkų žmona, todėl viešnagės Vilniuje atsisakė ir pats bendrovės savininkas. Ketinę Vilniuje dalyvauti "Swarovski" bendrovei priklausančios įmonės atidarymе, sutuoktiniai dėl nesklandumų, susijusių su asmens dokumentais, Vilniuje praleido tik porą valandų, taip ir neišėję iš oro uosto pastato.

- Prezidentas Valdas Adamkus, besirūpindamas degalinės statybai iškirstu pušynu Druskininkuose, pamiršta toje pačioje savivaldybėje esantį socialinių problemų kamuojamą Viečiūnų miestelį, teigiama rugpjūčio 9 d. išplatintame Viečiūnų profesinės sąjungos „Vienybė" atvirame laiške prezidentui Valdui Adamkui, Seimo pirmininkui Artūrui Paulauskui bei premjerui Algirdui Brazauskui. „Mielas prezidente ir vyriausybės vyrai, mes, viečiūniškiai bedarbiai, medžių prisodinsime kiek tik reikia ir nemokamai, tik būkite geri, atkreipkite dėmesį į mūsų žūstančią gyvenvietę, sureaguokite dėl mūsų žmonių taip, kaip sureagavote dėl pušų. Pušų – 254, o mūsų – apie 2,000", rašoma atvirame laiške. Gyventojai teigia, jog socialinės problemos miestelyje prasidėjusios po to, kai buvo privatizuota Kauno verpalų bendrovė „Drobė", valdanti Viečiūnų verpimo fabriką, kuriame dirbo apie 500 žmonių. Po to buvo panaikintos visos darbo vietos fabrike. „Už pušų išpjovimą „juda" viceministrų ir įvairių viršininkų kėdės, o kur gyvenvietės sunaikinimo kaltininkai? Negi šiandien pušys svarbiau už žmones?", klausia Viečiūnų gyventojai.

ALGIRDAS BRAZAUSKAS PASIEKĖ, KAD RIMAS KURTINAITIS ATSISTATYDINTŲ

Lietuvos premjeras, buvęs Lietuvos komunistų vadovas Algirdas Brazauskas pareiškė pageidavimą, kad atsistatydintų Kūno kultūros ir sporto departamento direktorius Rimas Kurtinaitis. Pasak Premjero, į jį kreipėsi kai kurių sporto federacijų vadovai, nepatenkinti p. Kurtinaičiu. Spauda primena, kad garsus krepšininkas neslepia savo simpatijų dešiniesiams. 1992 m., Seimo rinkimus laimėjus tuomet A. Brazausko vadovaujamai LDDP, viešai pareiškė kad dėl rinkimų rezultatų jam gėda būti lietuviu. Kūno kultūros ir sporto departamento direktorius Rimas Kurtinaitis rugpjūčio 9 d. apsilankė pas premjerą Algirdą Brazauską ir pareiškė atsistatydinąs nuo rugpjūčio 20 d. R. Kurtinaitis sakė pasitraukiąs po premjero pareiškimų. „Buvimas ir kariavimas su vyriausybe ir premjero pareiškimais nei sportui, nei valstybei naudos neduoda", sakė R. Kurtinaitis. Jis teigė sulaukęs jį palaikančių aukštų pareigūnų skambučių, tačiau sakė neketinąs dirbti tuomet, kai juo nepasitikima. R. Kurtinaitis kol kas neatskleidė savo ateities planų, juokavo, kad išėjęs iš darbo žvejos. Buvęs žymus krepšininkas į departamento vadovus buvo paskirtas 1997 metais, kai vyriausybės vadovas buvo konservatorius Gediminas Vagnorius. R. Kurtinaitis neslėpė savo konservatoriškų pažiūrų.

BNS

RUGPJŪČIO PABAIGOJE BUS BANDOMA TREČIĄ KARTĄ PARDUOTI ŽEMĖS ŪKIO BANKĄ

Lietuvos Vyriausybė rugpjūčio 8 d. pritarė Lietuvos žemės ūkio banko (LŽŪB) privatizavimo programai, numatančiai strateginiam investuotojui viešo konkurso būdu parduoti 76,02 proc. valstybės turimą LŽŪB akcijų paketą.

Pasak Valstybės turto fondo generalinio direktoriaus Povilo Milašausko, banko pardavimo konkursą numatoma skelbti rugpjūčio pabaigoje, o pasiūlymus gauti spalio pirmąją savaitę.

P. Milašauskas mano, kad geriausiu atveju LŽŪB galėtų būti parduotas šių metų pabaigoje, tačiau realu, jog tai įvyks kitų metų pirmąjį ketvirtį.

Žemės ūkio banko privatizavimo programa numato, kad būsimasis pirkėjas privalo turėti ne žemesnį nei "Fitch" nustatytą reitingą BBB arba jį atitinkantį "Standard & Poor's" bei "Moody's" agentūrų reitingą.

(nukelta į 7 psl.)

A. BRAZAUSKO KELIAS Į PREZIDENTŪRĄ?

Vytautas Rubavičius

Žvelgiant į pokyčius Lietuvos politinėje scenoje, klausantis įvairių veikėjų pasisakymų, maga įžvelgti bent jau apmatus to politinio scenarijaus, kurį sugalvojo LDDP strategai. Manau, niekas nesiginčys, kad politinių jėgų persiskirstymas Seime ir Vyriausybės pasikeitimas yra jų veiklos rezultatas. Scenarijus paaiškėtų, jei pavyktų išsiaiškinti, kas konkrečiai buvo pažadėta Seimo pirmininkui Artūrui Paulauskui už Rolando Pakso Vyriausybės nuvertimą ir naujos koalicijos sudarymą. A. Paulauskas savo politinę ateitį sieja su Prezidentūra, tačiau šiuo metu ta įstaiga ranka pasiekiama socialdemokratams, tiksliau - A. Brazausko sparnui. Sakau "sparnui" ir galvoju, ar Vytenis Andriukaitis beturi savąjį. Jo pastarojo meto blaškymasis, keistoki pareiškimai, įnirtingai perdėtas Algirdo Brazausko gynimas "įvairiom progom" rodo, kad šis politikas ieško savo vietos naujoje situacijoje ir naujoje partijoje, kurios strategiją jis taip pat padėjo įgyvendinti. Tik ar žinojo - kokia ta strategija? Politinio vyksmo logika rodytų, jog A. Brazausko socialdemokratų partijai V. Andriukaitis jau nebereikalingas, nes jau atidavė visą turėtą kapitalą - socialdemokratų partijos pavadinimą. Iš istorinės perspektyvos žvelgiant, Lietuvos komunistai ir LDDP-istai tampa nelabai reikšmingais "nukrypimais" šlovingame socialdemokratiniame judėjime, su kuriuo susiję daug garbingų vardų. Juolab kad dabartinis socialdemokratų vadovas atskyrė Lietuvos komunistus nuo didžiosios komunistų partijos ir šitaip paskatino jos suirimą. Kita vertus, jis dalyvavo visuose reikšminguose nepriklausomybės atgavimo įvykiuose. Ką jau kalbėti apie tai, jog jis yra pirmasis atgautos nepriklausomybės sąlygomis išrinktas Lietuvos Prezidentas. Tad ar galėjo žmogus, kuriam pati istorija nelyg siūlo "atvesti" Lietuvą į euroatlantines struktūras - o juk būsimam prezidentui gali tekti Lietuvos "įstojimų" garbė - pažadėti A. Paulauskui Prezidentūrą? Gal tik užsiminti apie tokią galimybę...

Nors įvairaus kalibro politikai - ypač dešinieji, ypač visiškai pasimetę liberalai, aiškina, esą apie Prezidento rinkimus dar anksti galvoti, manyčiau, jog buvusios LDDP strategai laikosi pagrįstesnės nuomonės - tiems rinkimams niekada ne per anksti ruoštis. Ir dabartiniai įvykiai susisieja į tam tikrą vaizdą, kai tik į juos pažvelgi būsimų Prezidento rinkimų aspektu. A. Brazauskas paima į savo rankas valstybės finansus ir administracines išgales. Šitai yra didžiulis

(nukelta į 2 psl.)

DRUSKININKUOSE NERIMSTA AISTROS DĖL PUŠŲ

Skandalą sukėlusią degalinės statybą iškirsto pušyno vietoje prie Druskininkų kurorto bandyta sustabdyti netgi pastačius kryžių. Bet šis protestas buvo nesėkmingas.

Prie M.K.Čiurlionio ir Veisiejų gatvių sankryžos šeštadienį apie vidurdienį pastatytas ąžuolinis kryžius pirmadienį tuoj po vidurnakčio buvo rastas nuverstas.Nuvirtusio kryžiaus istoriją tiria Druskininkų policijos komisariatas. Iškelta baudžiamoji byla dėl chuliganizmo. Neatmetama ir galimybė, kad sunkus medžio kryžius, prie žemės pritvirtinas armatūra, galėjo nulinkti pats. Įtariamųjų, kurie galėjo nuversti kryžių, policininkai vakar teigė dar nenustatę.

Šv. Apaštalo Baltramiejaus parapijos klebonas Almantas Kibirkštis atsisakė pašventinti savavališkai pastatytą kryžių, manydamas, jog kryžius turi būti statomas garbingoje vietoje ir kitokiais tikslais. A. Kibirkštis sakė manąs, jog kryžių protestui naudojantys asmenys, ko gero, turi provokuojančių tikslų.

Druskininkų skandalas kilo po to, kai praėjusios savaitės pradžioje ankstų rytą buvo iškirstos 254 pušys. Kirtimo vietoje numatyta statyti degalinę. Šiai statybai pritarė jau dviejų kadencijų kurorto taryba. "Lietuva Statoil" už iškirstas pušis į Druskininkų biudžetą pažadėjo sumokėti 250 tūkstančių litų ir atsodinti medžius kitoje vietoje.

Šiam sumanymui iš pat pradžių ėmė aktyviai priešintis žalieji ir grupė jiems pritariančių druskininkiečių. Po jų laiškų pušų išsaugojimu susirūpino

(nukelta į 5 psl.)

VIENIŠO TEISĖ

Vytautas LANDSBERGIS

Mieli susirinkusieji sukilimo vadovai, dalyviai, ir visi, kurie pasiryžę tai pakartoti, jeigu reikės!

1941-ųjų metų Birželio sukilimas buvo garbingas ir teisėtas pavergtos, išduotos ir vienišos tautos veiksmas. Lietuva sukilo ne tam, kad kam nors keršytų, kad ką nors nubaustų ar kad paklustų naujam okupantui, nes būtent nepakluso pačiu pirmuoju veiksmu, pasipriešinusi draudimui skelbti nepriklausomybę.

Šiandien galvojant apie tą apsisprendimą, sunku nepasakyti, kad tai buvo nepragmatiškas veiksmas. Tai buvo idealistų sprendimas, kurį padiktavo meilė Lietuvos ir laisvės vertybė, bent jau **laisvės pareikšti** tautos valią, o toliau - kas bus, tas bus. Šia, tik laisvės pareikšti prasme sukilimas ir Lietuvos nepriklausomybės skelbimas gali būti lyginami su Vasario 16-osios ir Kovo 11-osios aktais. Visuotinis sukilimo pobūdis, galėtume pasakyti, patvirtino, jog sukilėliai turėjo teisę kalbėti tautos vardu, nes tauta neliko abejinga. Tačiau Lietuvos valstybės atkūrimas ir egzistavimas vien tuo aktu ir Laikinosios Vyriausybės veiksmais - vis dėlto labai diskutuotinas klausimas ir čia nereikėtų neparuoštų sprendimų. Buvo veiksmas, buvo jo ištakos ir to veiksmo teisinis svoris, kurį taip pat suteiktų tarptautinis vertinimas ir galbūt pripažinimas, ir veiksmo tęstinumas.

Ištakose, be abejo, yra metais anksčiau įvykusi išdavystė, 1940-ųjų birželio 15-osios naktis. Išdavystė atiduodant svetimai valstybei kankinti ir sunaikinti du aukštus savos valstybės, Lietuvos pareigūnus - jau paklustant, kad **ten** yra aukštesnė valdžia suvereniai Lietuvai, ir čia pat atiduodant jai visus savo piliečius ir visą tautą, kuri turbūt pasitikėjo, kad bus ginama ir pakviesta gintis. Kariuomenė liko paralyžuota ir pasmerkta. Piliečiai nebuvo net instruktuoti, kaip jiems elgtis ir kaip vertinti ateinančią okupaciją. Gaila būtų pasakyti - kariuomenė pasidavė be šūvio. Ji nepasidavė, bet pasidavė valstybės vadovybė. Užtat kariuomenės ir piliečių, sąmoningų piliečių, sąmonėje ir sąžinėje liko graužiantis protestas. Žvelgdami į tą naktį ir į visą tą laikotarpį, galėtume pasakyti, kad Lietuva jau tada gavo nepamirštiną pamoką, ką reiškia silpna, suskilusi ir pakrikusi Vyriausybė. Deja, vienos neužtenka. Taigi liko, ką mes turbūt visi suprantame, tik dar ne visada randame žodžių, kaip tą apibūdinti. Ir istorikai turbūt nerado dar žodžių, kaip apibūdinti ir sustatyti viską savo sąvokomis, o rašytojai dar neparašė įtikinamų veikalų apie tą jausmą, kuris buvo protestas ir valia veikti kitaip negu ta paskutinioji Vyriausybė. Reikėjo įrodyti ir parodyti, kad mes esame kitokie negu generolas Vitkauskas ir kapituliavę ministrai. Mes ginsimės!

Tas momentas buvo praleistas. Sukilimas neįvyko 1940-ųjų birželį. Jis įvyko po metų. Taigi iš čia ir Birželio sukilimas, ir jau po antrosios sovietų okupacijos dešimtmetį trukęs didvyriškas ir tragiškas pasipriešinimas. Tik dabar dėka to, kad vėl yra nepriklausoma Lietuva, mes kai ką sugebėjome padaryti ir paaiškinti, nors gal ne tiek daug ir ne taip greitai, kaip būtų reikėję. Bet vis dėlto per dešimt metų ir Vakarų valstybių politikai, ir kariškiai, NATO valstybių vadovai jau žino, kas tai buvo - Lietuvos ginkluotas pasipriešinimas. Man buvo jaudinantis dalykas išgirsti, kaip istorinį atlyginimą tiems visiems žuvusiesiems, jog jų kraujas, jų auka dabar jau yra argumentas, kad Lietuva sugeba kovoti, kad Lietuvą verta priimti į NATO.

Mes turime skirti tris istorijos lapus. Juos kartais sudedam kaip nors į vieną ir apsirinkam. Čia pavojinga vieta apsirikti. Vienas lapas - tai **sukilimas**, besąlygiškai teisėtas ir kilnus pasiaukojimo žygis. Niekas pasaulyje nepasakytų, kad pavergta laisva tauta neturi teisės sukilti prieš pavergėją, nebent pats pavergėjas taip sakytų - jis tą gali, bet sveiku protu niekas taip nepasakys. Čia turėtų būti viskas aišku. Galima tik apgailėti, kad būta netyčinio, o būna ir tyčinio sujaukimo - paties sukilimo fakto su kitais dalykais.

Antras lapas yra **deklaracija**. Iš esmės pagal turinį ir pagal poveikį - tai atsišaukimas sukilti ir paremti sukilimą, remti pastangas Lietuvos valstybei atkurti. Žinoma, ir informacija apie Vyriausybę, jos sudėtį. Vis dėlto mes turime labai aiškiai matyti faktus. Taip kaip ir paskelbtas atkurtas Konstitucijos galiojimas - galima paskelbti, bet nėra sąlygų ir negaliojo ta Konstitucija, nes buvo aukštesnė valdžia, kito okupanto valdžia. Ir paskelbta Vyriausybė, kuri tariamai visa pasirašo po tekstu - o iš tikrųjų niekas nepasirašė - nei Škirpa, kuris buvo sulaikytas Berlyne, nei kiti, nei mūsų su Gabriu tėvas, kuris ėjo slapstydamasis į Kauną ir girdėjo per radiją šį tekstą ir savo pavardę. Pirmas posėdis įvyko tik birželio 24-ąją. Taigi ir čia yra netikslumų. Tikslumas tik išgrynina, kas yra besąlygiškai vertinga, o netikslumas ir norimo pateikimas kaip tikro gali pakenkti.

Trečiasis puslapis yra **Laikinosios Vyriausybės darbai** ir kovos. Nėra iš tikrųjų prasmės labai diskutuoti, kaip ta Vyriausybė iš pradžių ir galų gale atrodė. Štai paskelbti du sąrašai,

(nukelta į 2 psl.)

VIENIŠO TEISĖ

(atkelta iš 1 psl.)

ir jie skiriasi - tą pačią dieną paskelbti ir skiriasi vienas nuo kito. Žinome, kad ne visi galėjo dalyvauti. Bet kai mes kartais perlenkiame, tai ir čia yra pažeidžiamumų. Ir štai - darbai. Iš tiesų buvo daug kas atkurta, kas visai neseniai egzistavo nepriklausomoj Lietuvos valstybėj. Administracinė tvarka, savivaldybių ir teisinės valdžios santvarka, švietimo, sveikatos apsaugos sistema - gal ne viską bolševikai dar ir buvo suspėję sugriauti. Tie patys Lietuvos pareigūnai buvo čia pat, jie grįžo į savo vietas, jie tęsė buvusios neokupuotos Lietuvos valstybės būvį tose ribose, tame lygmenyje, kuris buvo įmanomas. Buvo atkurtas, kiek leido naujasis okupantas, Lietuvos įstatymų galiojimas su nuosavybės teise. Tačiau nebuvo atkurta nei valstybės kariuomenė, nei iš tikrųjų pajėgi policija, įgaliota ir pajėgi apginti visus piliečius, už kuriuos valstybė tąsyk būtų turėjusi atsakyti. Ne veltui Laikinosios Vyriausybės teisingumo ministras Mečislovas Mackevičius sakė, spontaniškai pasakė, sužinojęs apie žudynes "Lietūkio" garaže: "Aš negaliu apginti teisingumo. Aš negaliu būti teisingumo ministras". Tai buvo visos Laikinosios Vyriausybės dilema: ar nusibrėžti ribą, aiškią ribą, kur sustojus kiltų tiesiog pasiūlymas arba iššūkis karinei vokiečių valdžiai, ką išvaikyti iš karto, ar tęsti veiklą vokiečių sąlygomis.

Čia turbūt buvo - nežinau, ar kas nors analizavo tuos dalykus - ir **prognozės** problema, kiek ko verta dar padaryti iki išvaikant. Ir, žinoma, pats faktas (aš manau, kad taip buvo), kad Laikinoji Vyriausybė visiškai neturėjo laiko spręsti konceptualius konstitucinius ir panašaus lygmens klausimus. Dirbti teko labai baisiomis sąlygomis, *force majeure* sąlygomis. Daug ko tiesiog negalima atlikti ir lieka nepadarytas *force majeure* situacijoje.

Buvo tai situacija, kur didelės dalies mūsų piliečių atžvilgiu, Vokietijos karinė ir slaptųjų tarnybų valdžia - ir SS, ir Gestapo, - turintys galią ir atsakomybę už tai, ką jie daro, vykdė tuometės Vokietijos politiką. Čia valstybė, pati vykdžiusi ir leidusi nusikaltimus prieš žmoniją rasiniu pagrindu - ir prieš Lietuvos žydus. Mes svarstėm, ir dar daug turėsime svarstyti, vartydami tuos tris puslapius ir stengdamiesi (ko aš norėčiau) atskirti juos vieną nuo kito, kad jie nesusiklijuotų ir nekliudytų vienas kito aiškiai skaityti.

Vienaip ar kitaip, dar ilgai bus liečiama ta padėtis, kurioje buvo rengiamas žinomasis Lietuvos Seimo aktas. Prieš tai turėjo būti atliktas didelis vietinis ir, kaip dabar matome, tarptautinis darbas. Šiandien, kai mūsų laisvės nedraugai šmeižia Lietuvos partizanus, kurie dešimt metų kovojo miškuose kaip Lietuvos kariuomenė ir kaip vienintelė teisėta valdžia Lietuvos teritorijoje, ką mes apibrėžėme Lietuvos teisės aktais, - kai juos vėl šmeižia, tai vis dėlto neturi atgarsio, nepriimama pasaulyje. Bet sukilimo atžvilgiu ši padėtis ilgai buvo komplikuota, ir palikimas yra toks komplikuotas, kad matome: tarptautinis analitinis ir tam tikro sutartinio vertinimo darbas dar nepadarytas. Mes turime savo regėjimą, kuris nėra visuotinis. Patys ne visada atskiriame tuos tris puslapius, tai neturime ko norėti, kad pasaulyje, o ypač jeigu yra kur nors blogos valios, jie nebūtų sujaukiami tarpusavyje.

Vytautas Landsbergis R.Šuikos nuotr.

Ruošiant aną dokumentą, kuris galėjo nebūtinai būti įstatymas (būtų buvę paprasčiau), tam tikrą darbą buvo pavesta atlikti specialistams, istorikams, komitetams, teisininkai turėjo dirbti... Ir aš šiandien matau, kad istorikais buvo pasitikėta per daug (nedarau priekaišto vien jiems, priekaištą darau sau). Jie neaprėpė užduoties ypatingumo valstybės teisės ir tarptautinės politikos požiūriu, nors pasakė kai kurių vertinimų, o politikai, Seimo nariai, nebuvo pakankamai įžvalgūs dabarties požiūriu. Mes turime požiūrį į tai, kas buvo tada, 1941 metais. Jis niekad nebuvo tobulas ir pilnas, jis visą laiką evoliucionuoja, darosi pilnesnis, realesnis ir tuo būdu stipresnis, ne toks vienareikšmiškas ir jau todėl svaresnis. Bet aš nebuvau pakankamai atidus, leidau komisijoms dirbi ir parengti ginčytiną tekstą, ne viską išaiškinus visomis prasmėmis ir galimomis implikacijomis; ir net tą dieną, kai mes iš ryto jau buvome nutarę neteikti balsavimui, aš neprižiūrėjau, kad taip neatsitiktų.

Čia ateina dar vienas palyginimas: į sukilimą jo vadai, dalyviai, rėmėjai pakilo politiškai **visai vieni**, vienui vieni, kaip vėliau apibūdino Laikinosios Vyriausybės vadovas Juozas Ambrazevičius-Brazaitis. Juk ir tada pasaulyje tebeveikė Lietuvos Diplomatinė tarnyba, Vakarų tremtyje tebebuvo pasitraukęs valstybės Prezidentas, o viską sutarti nebuvo nei galimybių, nei laiko, ir sukilėliai ryžosi veikti vieni pagal neginčijamą pavergtųjų teisę sukilti. Žinoma, ji nereiškė teisės keršyti, ir tie, kurie keršijo civiliams gyventojams, neskirdami nei moterų, nei vaikų, tik suteršė sukilėlių vardą. Čia turi būti ir yra nubrėžta taip pat besąlygiškai skiriamoji linija.

Ir štai 2000 metai. Skaudžią akimirką pajutome, kad vėl galime likti vienui vieni su savo tiesa ir ne visai vykusia pastanga. Neturėdami visapusiško mokslinio tyrimo, tarptautinių teisinių konsultacijų ir jau paminėtų, plačiai aptartų vertinimų, mes pamatėme prieš save tarptautinės vienatvės bedugnę ir tyliai laukiantį, visai neprotestuojantį Rytų kaimyną - kada jie ten nugarmės...

Jūs žinote, kokia susidarė padėtis. Veiksmai buvo jau vertinti prieš tai Įstatyme dėl Laisvės Kovos Sąjūdžio 1949 m. Vasario 16-osios Deklaracijos, kai buvo įstatymiškai pareikšta: "1941-ųjų metų birželio 22-23 d. ginkluotas Lietuvos sukilimas ir Lietuvos Laikinosios Vyriausybės 1941 m. birželio 23 d. atsišaukimas išreiškė tautos valią atkurti nepriklausomą valstybę". Aš suprantu, kad po to buvo noro pastatyti visas tris 1918-ųjų, 1941-ųjų, 1990-ųjų metų datas į vienodą valstybės atkūrimo ir jos egzistavimo liniją, tačiau tai neatitinka valstybės egzistavimo tikrovės. Nors gerbiamas ponas P. Narutis minėjo, kad tam tikrą laiką Kaunas buvo laisvas ir jame veikė laisvos Lietuvos Vyriausybė, tačiau ji negalėjo apginti žudomų žmonių kad ir tame pačiame garaže. O žinome, kas tą inicijavo, leido ir specialiai fotografavo. Okupantai. Beje, beveik žinome, kas vykdė. Tai nebuvo nei sukilėliai, nei Laikinajai Vyriausybei pavaldūs žmonės.

Taigi šis aktas apie veiksmą, kuris "išreiškė tautos valią atkurti", norint jį paversti įvykusio valstybės atkūrimo aktu, nebuvo teisingas kelias, juolab, teisiškai labai pavojingas.

Prezidentas pasmerkė tą nevalingai išsprūdusį nenumatytą Seimo balsavimą, bet ir atsisakė vetuoti įstatymą dėl iš tikrųjų niekieno nepasirašytos Deklaracijos pripažinimo valstybės teisės aktu. Priimti jo veto, jau gaunant mums nepaprastai grėsmingą informaciją iš tarptautinių sluoksnių, būtų buvę paprasčiau. Manau, suprantate, kad atsišaukimo pripažinimas teisės aktu ir tuo pačiu implikuojant, kad egzistavo ta valstybė, leistų interpretuoti, jog Vokietijos okupuota Lietuva yra Lietuvos valstybė, atsakinga už tai, kas jos teritorijoje vyksta.

Ir štai tokioje padėtyje, kuri buvo be galo sunki, aš turėjau apsispręsti kaip asmuo, kuris leido išsprūsti reikalui iš rankų. Turėjau prisiimti atsakomybę už akto atšaukimą žinodamas, kad tai bus skaudu daug kam. Atrodė, kad negaliu tiesiog įžiūrėti išeities, ar dar galima ką nors pdaryti, kad nebūtų labai blogai. Akto priėmimas galėjo tapti net katastrofiškai žalingas. Mes po trupinėlį, po mažą trupinėlį per dešimt metų statėm Lietuvos saugios dabarties ir ateities dalykus. Štai mes užvakar matėm Lietuvoje mūsų draugų britų karinę oro galybę, kuri jau yra čia, greta. Ir pakvietimas būti kartu ir Lietuvą galutinai apsaugoti yra labai arti. Su tuo, kas mums grėsė dėl ano neatsargumo, mes šiandien būtume nublokšti į duobę. Štai kodėl aš kreipiuosi į visus protu suprantančius ir širdyje įskaudintus, kad viską svarstytų, viską sustatytų labai aiškiai į savo vietas be dviprasmybių, be savęs apgaudinėjimų. Kaip, sakysime, apie tą deklaraciją, veikiau atsišaukimą, kurio Laikinoji Vyriausybė nesvarstė, nebalsavo ir nepasirašė, o priėmė kaip faktą ir nuėjo dirbti.

Mes kada nors grįšim prie sukilimo klausimo, grįšim ne vienui vieni prieš viso pasaulio nežinojimą ir nesupratimą, o tada, kai bus pasiekta daugiau supratimo ir kitur, ne tik Lietuvoje. Todėl noriu kviesti, kad nuomonių skirtumai ir jausmų momentai nesusilpnintų mūsų vienybės, nes ir šiandien dar labai lengva prarasti, ką pasiekėme.

A. Brazausko kelias - į Prezidentūrą?

(atkelta iš 1 psl.)

pranašumas, kurį galėtų atsverti tik nepaprastas moralinis ir simbolinis jo būsimo priešininko kapitalas. Tokio priešininko paprasčiausiai kol kas nėra. V. Adamkaus elgesys medžių iškirtimo Druskininkuose istorijoje - pagirtinas, tačiau kaip galėjo šalis nusiristi iki ežerų aptvėrinėjimo ir visiško gamtosauginio nihilizmo prezidentaujant žinomam pasaulyje gamtosaugininkui? Prezidento suaktyvėjimas taip pat sietinas su būtinumu kaupti simbolinį kapitalą, nes "savų" pinigų būsimiems gali ir neužtekti. Tokiai biurokratinės korupcijos valstybei kaip Lietuva tas suaktyvėjimas tik į naudą. Tačiau gaila, kad visi tokie "judesiai" labai jau nesistemiški, tad ir negalintys įleisti šviežio oro į "atvirą pasauliui", tačiau stebėtinai privisusią apsitvėrėlių ir tvorininkų Lietuvą.

A. Brazauskui kaip premjerui išties atsiveria galimybė pagerinti skurdžiausiai gyvenančių padėtį. Ir tam ne tiek jau daug reikia. Juk jeigu bent dabar tam tikra privatizavimo lėšų dalis bus skirta pensijoms, netrukus jas galima bus kiek ir pakelti. O gal premjeras ryšis apskritai įstatymu įteisinti nusavinamo visų žmonių turto dalies pervedimą tiems, kieno tas turtas ir buvo, - labiausiai pensininkams? Tam tikra dalis galėtų būti skirta ir vaikams. Tada gal nebetektų praėjus dešimčiai nepriklausomybės metų demagogiškai skėsčioti rankomis ir aiškinti, jog nesą galimybių sužinoti, kiek šiuo metu vaikų nelanko ir neturi galimybių lankyti mokyklos. Paradoksalu, tačiau faktas - nė viena Lietuvoje valdžiusi partija, joks reikšmingesnis politinis veikėjas niekaip už privatizavimą gautų lėšų nesusiejo su pensijų fondu. O juk paprasčiausias teisingumo jausmas reikalavo šitai padaryti. Bet, matyt, pernelyg dideli tai buvo pinigai.

Tad pirmuosius A. Brazausko žingsnius į Prezidentūrą ir galėtų žymėti pensijų pakėlimas. Šitai galima daryti įvairiais būdais, tačiau rinkimų atžvilgiu svarbiausia - "pradėti kelti". Tada jokia kritika, jokie kaltinimai populizmu jau nebepaveiktų didžiosios dalies rinkėjų.

CENTURY 21 GEMINI LLC, 1283 Broad Street, Bloomfield, NJ 07003, didžiausia pasaulyje nekilnojamo turto kompanija siūlo jums savo paslaugas perkant, parduodant namą, nuomojant butą, ieškant patalpų bizniui šiaurinėje New Jersey dalyje. NJ Licensed Real Estate agentė Jurgita Banytė maloniai kviečia kreiptis telefonu: (973) 441-5762 arba (973) 429-7400, arba e-mail: jbanyte97@hotmail.com Profesionalus aptarnavimas garantuotas!!!

GALCHUS & GORDON, advokatai, patarnauja sekančiuose teisiniuose reikaluose: nelaimingi atsitikimai, nekilnojamas turtas, imigracija, DWI and all criminal. Virš 20 metų patirtis. Parūpinamas lietuvių k. vertėjas. Konsultacija nemokamai. Galchus & Gordon, 39-07 Bell Blvd., Bayside, NY 11361. Tel.: 718 229-2628.

JONAS V. STRIMAITIS, advokatas, patarnauja teisiniuose reikaluose, kurie liečia testamento paruošimą ir jo vykdymą, o taip pat nekilnojamo turto pirkimą ar pardavimą bei įvairius reikalus, susijusius su mokesčių (tax) mokėjimu. Advokatas dirba Connecticut valstijoje ir kalba lietuviškai. 134 West St., Simsbury, CT 06070. E-mail: jstrimaitis@aol.com Tel.: 860 651-0261. Fax 860 651-8376.

SHALINS FUNERAL HOME, Inc., 84-02 Jamaica Ave. (prie Forest P'way St.), Woodhaven, N.Y. 11421. Suteikia garbingas laidotuves. Koplyčios parūpinamos visose miesto dalyse. Tel. 296-2244.

BUYUS FUNERAL HOME. Mario Teixeira, Jr. laidotuvių direktorius, Newark office: 426 Lafayette St. (Cor. Wilson Ave.). Tel. 344-5172. Paruošiamos garbingos laidotuvės. Modernios koplyčios, oras šaldomas. Daug vietos automobiliams pastatyti.

DAIVA IZBICKAITĖ-VERŠELIENĖ, DEWOLFE REAL ESTATE, 677 Worcester Rd., Natick, MA 01760, gali aptarnauti jūsų visus nekilnojamo turto pareikalavimus. DeWolfe firma specializuojasi namų pardavimu, paskolų gavimu, persikraustymu ir draudimu. Sutejkiama paslauga perkant arba parduodant namus. Skambinkite (718) 446-9743 palikite žinutę arba į įstaigą (508) 655-0680, (508) 523-9058.

VYTAUTAS BELECKAS IR SŪNUS JONAS, sav. Winter Garden Tavern, 1883 Madison St., Ridgewood, NY 11227. Tel. 821-6440. Salė vestuvėms ir kt. pramogoms. Be to, duodami polaidotuviniai pietūs. Pirmos rūšies lietuviškas maistas prieinama kaina.

SIDABRINIO VARPO KEPYKLA - Silver Bell Baking Co. Lietuviška ir europietiška duona ir pyragai, šventėms, vestuvėms bei pokyliams tortai. Dalia Radžiūnas, sav. 43-04 Junction Blvd., Corona, Queens, NY 11368. Tel. 779-5156.

LIETUVIŲ RADIJO PROGRAMA girdima pirmadieniais 9:30-10:00 val. vak. iš WPAT stoties 930 AM banga. Dėl pranešimų ir skelbimų kreiptis: dr. Giedrė Kumpikaitė, 82-32 Bell Blvd., Hollis Hills; NY 11472. Tel. (718) 776-1687. Fax: (718) 479-8923. E-mail: LithNY@AOL.com arba amberwings@mac.com

Lietuvos Krikščionišką DEMOKRATIJĄ
ir jos spaudą paremkime dabar:
pinigais, Unitrust, testamentais.
-Tax Exempt #36-2927289-
per:
Pope Leo XIII Literary Fund, Inc.
9050 Troy Avenue
Evergreen Park, IL, 60642
Fax/Tel. 708-636-9562 Klauskite informacijų

LIETUVIŠKO STILIAUS PAMINKLAI
SUKURIAMI IR NEMOKAMAI
PRISTATOMI Į VISAS KAPINES
NEW YORK, NEW JERSEY
IR CONNECTICUT VALSTIJOSE.
ĮSTAIGA PRIE ŠV. JONO KAPINIŲ.
Fasolino MEMORIALS
66 - 86 80 ST. MIDDLE VILLAGE, QUEENS N.Y. 11379
PHONES (718) 326 - 1282 ; 326-3150
- TAI MŪSŲ VIENINTELĖ VIETA -
- GAUSI PARODŲ SALĖ -

†
KVEČAS
JONAS
1933+1976

Akimirka iš JAV LB visuomeninės veiklos studijų dienos (iš k. į deš.): Arvydas Remeza, Ina Navazelskis, Asta Banionis

"Lietuvos telekomo" paslaugos vis brangsta

Nuo rugpjūčio 1 d."Lietuvos telekomas" jau antrą kartą šiemet pakeitė kainas: įsigaliojo sujungimo mokestis - 12 centų. Jis bus imamas ir tuomet, jei pašnekovas neatsilieps. Lietuvos gyventojai telefonu kalba trumpai - vidutinė pokalbio trukmė nesiekia trijų minučių. "Lietuvos telekomo" pajamos nuolat auga - pernai jos pasiekė 60 mln. litų. Iki 2003 m. sausio 1 d. "Lietuvos telekomas" ketina dar didinti savo tarifus. Dauguma žmonių jau galvoja apie tai, kad pigiau yra naudotis mobiliojo ryšio telefonais, kurių populiarumas Lietuvoje vis didėja.

Respublika

DARBININKAS The Lithuanian Weekly Published by Franciscan Fathers

341 HIGHLAND BLVD. BROOKLYN, NY 11207

Editorial Office 718-827-1352
Business Office 718-827-1351
FAX 718-827-2964

Publication No. USPS 148-360
ISSN 0011-6637

Second Class postage paid at Brooklyn, NY, Post Office
Subscription per year $45.00. Single copy $1.00.
Published Weekly except 2nd and 3rd week in July

POSTMASTER: Send Address Change to:
DARBININKAS, 341 Highland Blvd., Brooklyn, NY 11207
— Redaguoja REDAKCINĖ KOMISIJA —

Rankraščiai taisomi Redakcijos nuožiūra

Apie eurą ir psichologines problemas

Pastaruoju metu "International Herald Tribune" nemažai rašoma apie Britanijos požiūrį į eurą. Čia teigiama, kad Tony Blair rinkimus birželio mėnesį laimėti buvo lengva, bet kur kas sunkiau bus įtikinti šalies piliečius, kad verta prisijungti prie vieningos Europos valiutos. Šiuo metu daugiau kaip 60 proc. gyventojų nori išlaikyti svarą. "Daugelis britų žiūri į savo šalį su jos laisva ir gyvastinga ekonomika kaip į atsvarą žemynui, slegiamam socialistinio reguliavimo ir arogantiškos Briuselio biurokratijos",- rašoma straipsnyje, bet toliau aiškinama, kad Britanija ir kontinentinė Europa iš tikrųjų yra kur kas labiau suartėjusios negu anksčiau ir negu daug kam atrodo. "Socialdemokratinis konsensas vyrauja abiejuose Lamanšo krantuose: mažiau kapitalistinis negu Margaret Thatcher laikais ir mažiau reguliacinis negu Francois Mitterrando." Straipsnyje siūloma referendumą dėl euro Britanijoje rengti kitų metų rudenį, motyvuojant taip: "Po to, kai vasarą britų turistai Viduržemio jūros pakrantėse ims vertinti eurą kaip patogų pinigą, skeptikų tikriausiai liks mažiau". O štai kitame "International Herald Tribune" straipsnyje teigiama, kad, įvedus eurą, pirmaisiais mėnesiais skeptikų padaugės pačiose euro zonos šalyse.

Spėjama, kad bankuose susidarys didžiulės eilės, pradžioje trūks smulkių monetų, kils daug sumaišties. "Vasario pabaigoje, kai perėjimas prie euro turės būti užbaigtas, daugelis europiečių manys, kad apie eurą verčiau nė girdėti nebūtų girdėję",- rašo Giles Merritt, Europos Forumo direktorius. Jis pabrėžia, kad gana daug europiečių morališkai nepasiruošę realių vieningų pinigų įvedimui. Apklausos parodė, kad maždaug trečdalis žmonių (o Vokietijoje net 43 procentai) vis dar mano, jog jų nacionalinė valiuta tebegalios greta euro.

Europos Komisija (EK) liepos 25 d. paskelbė 245 mln. eurų (214,5 mln. dolerių) pagalbos programą Europos Sąjungos (ES) pakraščių regionams, besiribojantiems su šalimis kandidatėmis, kuria siekiama padėti jiems susidoroti su naujai atsirasiančia ekonomine konkurencija. ES plėtros komisaras Gunther Verheugen pareiškė, kad šie pinigai taip pat turėtų padėti sumažinti kai kurių ES pakraščių regionų pasipriešinimą plėtrai. Šiuose regionuose "turi įtakos psichologinis elementas", ir naujoji programa turėtų padėti laimėti ES pakraščių politinę paramą plėtros procesui, sakė G. Verheugen.

Naująja programa siekiama užkirsti kelią socialiniams ir ekonominiams sunkumams, kurie gali iškilti ES pakraščių srityse, priėmus naujas šalis. Ypač tai aktualu Graikijoje ir Rytų Vokietijoje, kurios jau dabar turi sunkumų dėl didelio nedarbo ir mažesnių už ES vidurkį gyventojų pajamų. Kai kurie pakraščių gyventojai būgštauja, kad po plėtros nemažai įmonių ir darbo vietų persikels į naująsias šalis. Šiuo metu derybas dėl stojimo į ES veda 12 šalių. Tačiau G. Verheugeno žodžiais, kur kas svarbesnis už papildomų lėšų suteikimą pakraščių regionams yra klausimas dėl priimtoms šalims nustatomų pereinamųjų laikotarpių, kurių metu bus varžomas laisvas jų darbo jėgos ir paslaugų judėjimas. Pereinamieji laikotarpiai "buvo pats svarbiausias klausimas...kuris dabar patenkinamai išspręstas", - sakė G. Verheugen, turėdamas galvoje šalis kandidates, sutikusias numatyti pereinamuosius laikotarpius, kurių metu Rytų Europos darbuotojai negalės ieškotis darbo Vakaruose.

ŽEMAIČIAI RAŠYTOJAI PO MAIRONIO NAMŲ STOGU

Aldona Ruseckaitė

Šis mano darbas apie kelis naujosios kartos žemaičius rašytojus, nes visa senųjų Žemaičių rašytojų plejada reikalautų labai ilgų studijų ir ne vienos publikacijos, o kelių knygų. Kalbėsiu apie tai, kas įdomaus ir vertingo saugoma po Maironio namų stogu, t. y. Maironio lietuvių literatūros muziejaus fonduose Kaune.

Archyvai dažnai atveria netikėtas erdves, papildo žinias apie asmenybes, jų gyvenimus, skverbiasi į kūrybines ištakas.

Kaip prisimena rašytojas Mykolas Vaitkus, Maironis, paklaustas, ar laikąs save žemaičiu, atsakydavęs: „Saugojo mane Dievas nuo tokios nelaimės!" – ir daugiau nieko nepaaiškindavęs. Taip ir liko mįslė šis Poeto posakis. Toks pat mįslingas Žemaičių žemės pakraščio žmogus yra **Stasys Santvaras**, kurio gimtinę Seredžiaus apylinkėse nuo Maironio Pasandravio teskyrė keliolika kilometrų. Išleidęs pirmąją eilių knygelę „Saulėtekio maldos" (1924), S. Santvaras, jo paties žodžiais tariant, „išdrįso pasibelsti į Maironio rūmų duris Kaune" ir padovanoti knygelę Poetui. Buvo tada maloniai priimtas, pavaišintas ne tik arbata, bet ir skaniu stipresniu gėrimu.

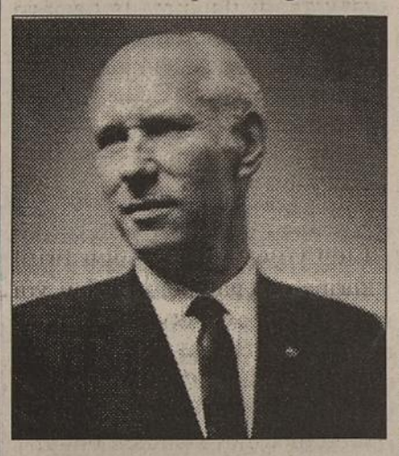

Stasys Santvaras

Santvaras Maironį laiko savo kūrybos didžiuoju Mokytoju. Galbūt todėl prieš mirtį gavome 1990 m. lapkričio 2 d. rašytą S. Santvaro laiškutį, kuriame jis svarsto: „Kelis dešimtmečius rinkome lietuviškąsias knygas, o dabar susirūpinom, kad jos neatsidurtų tarp išmetamų daiktų. Savo bibliotekėlės dalį siunčiu Maironio muziejui". Ta dalis bibliotekėlės – tai daugiau kaip 400 knygų. S. Santvaras padovanojo muziejui tik autografuotą bibliotekos dalį. Jau po Vyro mirties garbioji ponia Alė Santvarienė persiuntė ir Poeto epistolinį palikimą, kuris istorine, kultūrine ir literatūrine prasme yra ypatingai informatyvus. Laiškų susidarys keli tūkstančiai. Juos parašė daugiau kaip 150 korespondentų. Tai beveik visi žymūs Lietuvos ir išeivijos žmonės: rašytojai, aktoriai, muzikai, dailininkai. Ši epistolinė gausybė atveria 1944–1991 metų kultūrinę literatūrinę panoramą, supažindina mus su išeivijos rašytojų kasdienybe ir šventėmis.

Stebina iškili S. Santvaro asmenybė: su visais suspėta širdingai ir dalykiškai bendrauti, padėti, suprasti. Pirmaisiais okupacijos metais Vokietijoje S. Santvaras buvo Lietuvių tremtinių bendruomenės pirmininkas ir Lietuvių rašytojų draugijos pirmininkas, todėl rūpesčių turėjo nemažai. Jo visuomeninė veikla buvo didžiai vertinama. K. Požeraitė laiške, rašytame 1948 m. lapkričio 30 d., svarsto: „Pirmininko našta yra sunki, bet geresnio mes negalėjom išrinkti, nes tokio kito ir nebuvo. Todėl tenka Jum pasiaukoti". Ankstyvaisiais emigracijos metais rašytuose laiškuose skaudžiai dilgsi viltis sugrįžti į Tėvynę. 1948 m. laiške Vaičiulaitis rašo: „(...)gyveni žmogus ir lauki, kada vėl galėsi vaikščioti po Vilnių ar Panemunės šilus..." Brazaitis 1952 m. laiške svarsto: „ O tenai, toje šalyje, pilstyti iš saujos į saują tekančio smėlio srovelę bus didesnė laimė negu čia kapitalą sklaidyti."

Pagarba, meilė, draugiškumas, pasitikėjimas – šie jausmai itin dažnai išsakomi laiškuose, rašytuose S. Santvarui. Dailininkas Jurgis Okunis prisipažįsta, kad į jauną sielą yra įstrigusi pilna orumo Poeto išvaizda ir pranašiškas dainiaus žodis. Marija Gimbutienė rašo glaudžianti prie savo širdies S. Santvaro laiškus ir traukianti iš jų nuostabią, nemeluotą, tikrą, neapskaičiuotą šilumą. O Mykolas Vaitkus laimingas džiaugiasi radęs gerą bičiulį.

Ponia Alė Santvarienė skausmingai atsisveikino su Vyro archyvu. 1995 m. liepos 12 d. laiške straipsnio autorei ji rašo: „kartais atrodo, kad kažką be galo brangaus ištremiu iš namų. Tai skaudus jausmas. Ką muziejininkai dažniausiai priima kaip dokumentus, man dar yra gyvas, su konkrečia asmenybe susijęs gyvenimas, arba ir pati asmenybė. Vien žinojimas, kad viskas buvo skirta Lietuvai, mane šiek tiek nuramina".

Kita žemaitė yra **Nelė Mazalaitė** iš Darbėnų (Kretingos krašto). Rašytoja mirė 1993 m. spalio 31 d. Brooklyne. Po jos mirties į muziejų užsuko kaunietis pensininkas Vladas Kupris ir atnešė nemažai rašytojos

Nelė Mazalaitė

Nelės Mazalaitės bei jos vyro poeto Juozo Krumino rankraščių, laiškų, fotografijų, albumėlių. 1944 m., traukdamiesi į Vakarus, šie rašytojai Kaune savo kaimynui Vladui Kupriui paliko pasaugoti archyvą – kol jie sugrįš. Dorasis žmogus viską sąžiningai saugojo, slėpė ir atėjo į muziejų po penkių dešimčių metų, kai sugrįžti nebebuvo kam... Deja, nemažą dalį archyvo laikas ir sąlygos jau negailestingai, negrąžinamai sugadino... Tačiau iš to, kas išliko, labai vertingas yra pluoštas nuotraukų. Jose – savito, originalaus grožio Nelė su draugais, giminėmis, su pavasarininkais gimtuosiuose Darbėnuose, Kaune, Palangoje, Jugoslavijoje, kitur su esperantininkais, rašytojais, bendradarbiais. Yra užfiksuota akimirkų ir iš piknikų, ungurių žvejybos, medžioklių, vaizdų iš ligoninių. Nors tarp draugų ji save vadino „mažuoju kudliuku", portretinėse fotografijose Nelė Mazalaitė visur skrybėlėta, elegantiška dama. Daugelyje nuotraukų ji įsiamžinusi kartu su mylimuoju, vėliau vyru tapusiu Juozu Kruminu. Juos siejo didžiulė, šviesi ir abipusė meilė. Tą atspindi ne tik fotografijos, bet ir laiškai, J. Krumino eilėraščiai.

Vlado Kuprio perduotą archyvą kol kas muziejininkai tvarko ir tyrinėja.

Iš anksčiau saugomo archyvo muziejuje yra išlikę du Nelės Mazalaitės laiškai Stasiui Anglickiui. Juose aptariama spaudai tuo metu ruošta „Žemaičių" antologija. Šiuos laiškus norėčiau daugiau pakomentuoti.

Kai S. Anglickis 1937 m. rengė „Žemaičių" antologiją, kiekvieno šioje knygoje sutikusio savo kūrybą skelbti rašytojo prašė atsiųsti fotografiją, autobiografiją ir pluoštelį kūrybos. Nelė nusiuntė novelę „Pajūrio moterys", dvi fotografijas, tačiau trečiojo prašymo niekaip negalėjo išpildyti – autobiografijos antologijai neparašė. Štai kaip ji tai paaiškino S. Anglickiui 1937 m. vasario 2 d. laiške: „Liūdniausia su autobiografija. Tikrai, tai puikus dalykas ir įdomus, bet aš nieko neturiu apie save pasakyti. (...) Prašau nelaikyti tai kokiu kaprizu, bet turbūt niekuomet gyvenime neparašysiu autobiografijos" Tačiau S. Anglickis „paleido į talką" visą vyrišką gražbylystę, nes vis dar turėjo vilties autobiografiją iš N. Mazalaitės išprašyti. Deja... 1937 m. vasario 19 d. laiške ji rašo: „Tamsta taip gražiai ir nuoširdžiai moki įstikinti, kad ir akmens dūšia pasiduotų, bet – – – Nieko neišeina, aš negaliu. Man tai yra per sunku. Gal dėl to, kad mano giminėje visi, kiek atsimenu, baisiai kieti buvo dėl kiekvieno žodžio ir nemėgo pasakoti apie save. Iš tikro, nerandu nė vieno tinkamo sakinio. Baisiai gaila, bet jeigu kitaip negalima apsieiti be tos išpažinties, gal jau imkite mane ir išbraukite iš brangių Žemaičių knygos..."

Tačiau S. Anglickis to nepadarė – ji liko „Žemaičiuose" tik jos autobiografija neišspausdinta.

Taip mes priartėjome dar prie vieno žemaičio – **Stasio Anglickio**. Mūsų muziejuje Stasio Anglickio archyvas yra gana turtingas ir įvairus. 1936 metais Šiauliuose organizuodamas Žemaičių rašytojų konferenciją ir leisdamas 1938 metais išėjusią „Žemaičių" antologiją Stasys Anglickis su žemaičiais rašytojais dažniausiai susisiekdavo, reikalus aptardavo, tvarkydavo laiškais. Jis iš tų laikų išsaugojo apie 50 laiškų. Keletą metų susirašinėjau su Stasiu Anglickiu, lankiau jį namuose, vis „viliojau" tuos laiškus perduoti į muziejų. Perdavė, berods, 1985 metais, tik po to, kai pats pagal tuos laiškus paruošė keletą publikacijų. Šis laiškų archyvas gali būti pagrindas atskirai didelei temai.

Norėčiau paminėti kitą muziejuje saugomą epistolinį „duetą" – tai S. Anglickio

(nukelta į 4 psl.)

Rimantas Stankevičius

GĖRIO STATISTIKA 2

(pradžia nr.30)

Bostone išleistoje Lietuvių enciklopedijoje taip pat randame žinių apie žydų gelbėjimą: "Lietuvių tauta griežtai smerkė barbarišką ž.(ydų) žudymą ir darė, ką galėjo išgelbėti juos... Viešai užtarti ž.(ydus) ar sudaryti jiems gelbėjimo komitetus buvo negalima: ne vienam lietuviui, kuris kreipėsi į vokiečių pareigūnus, užtardamas ž.(ydus), buvo aiškiai pasakyta, kad ir jis susilauks ž.(ydų) likimo... Lietuvių tauta piktinosi vokiečių elgesiu su ž.(ydais) ir daug kunigų, gydytojų ir kt. lietuvių rizikuodami net savo gyvybe, pavieniui ėmėsi ž.(ydų) gelbėjimo akcijos. Nukentėjusių lietuvių, gelbėjusių ž.(ydus), yra daug ir visų neįmanoma išskaičiuoti..."

S. Binkienės sudaryta 1967 m. Lietuvoje išleista knyga "Ir be ginklo kariai" yra plačiai žinomas žydų gelbėtojų šaltinis, nuorodas į kurį randame ir šiame gėrio sąraše. Ne vieną straipnsnį apie gelbėtojus savo laiku spausdino "Vakarinėse naujienose", kuriose tada dirbo S. Vaintraubas.

Ilgus metus medžiagą žydų gelbėjimo klausimu JAV rinko Domas Jasaitis. Jo publikacijose "Žydų tragedija Hitlerio okupuotoje Lietuvoje", "Nacionalistinis ir komunistinis genocidas Lietuvoje" ir kt. randame nemaža faktologijos ir samprotavimų apie žydų gelbėjimą. Ypač vertingi jo sukaupti gelbėtojų laiškai, kurie sukaupti VLIK'o archyve. Reaguodamas į laikraščio "Miami Herald" 1972.05.31 straipsnį "Lithuanians Past Shameful", jis rašė: "...Jei lietuviai masiniai nebūtų padėję suvarytiems į getą žydams - tai jie visi būtų badu išmirę, nes maisto davinys buvo išmarinantis. Lietuviai išgelbėjo tūkstančius žydų vaikų ir suaugusių ir išsaugojo juos iki nacinės okupacijos baigos 1944 m."

Negalima nepaminėti ir reikšmingo J. Prunskio indėlio nagrinėjant žydų gelbėjimo temą.

Jackus Sonda, kuris yra minimas "Encyclopedia Judaica" ir kituose leidiniuose apie žydų gelbėtojus, taip pat domėjosi gėrio statistika. Straipsnyje "Taip buvo išgelbėtas dabar žinomas teatrologas" jis rašė: "Iš tikrųjų vokiečių okupacijos metu žydus gelbėjo nuo mirties ar kitaip jiems padėjo ne vienas kitas lietuvis, o jų buvo labai daug, tik niekas tų faktų iki šiol nesurinko ir nepaskelbė, nes tie, kurie net savo gyvybę statydami pavojun ryžosi gelbėti, ne visada yra linkę savo gerais darbais ar rizikingais žygiais girtis. Bet, kai visai lietuvių tautai yra primetami kaltinimai, tai tenka į juos atsiliepti".

Išgelbėtieji, išsigebėję ir užsienyje atsidūrę žmonės taip pat turėjo nuomonę dėl žydų gelbėjimo Lietuvoje.

Jau 1949 m. JAV lietuvių laikraščiuose surandame J.L.Lichter straipsnį, kur teigiama: "... Žinios apie mažą dalelę žydų, kurie buvo išgelbėti paskirų humanitarinių lietuvių buvo plačiausiai minimos žydų spaudoje ir žydų viešajame gyvenime... Bet kas yra istoriškai svarbu: bendras šių lietuvių skaičius buvo mažas". Tokią nuomonę šis autorius grindė jau paskelbtais L. Garfunkelio, J. Gar, J. Goldbergo, J. Rassen., R. Lewin darbais.

I. Kowalski 1957 m. knygoje "A Secret Press in Nazi Europe" rašė apie universiteto darbuotojus, kurie rinko pinigus Vilniaus getui. Tai; prof. Biržiška, Jurgaitis, Žvironas, prof. Karsavinas, Sezemanas. Čia surandame žinių apie gelbėtojus J. Rutkauską, J. Stakauską, V. Žemaitį, M. Mikulską.

Ph. Friedman knygos "Their Brothers Keepers" skyrelyje "Moters širdis" plačiau aprašomi Onos Šimaitės darbai gelbstint žydus. Knygoje kaip gelbėtojos minimos ir Benediktinių vienuolyno vienuolės, Vilniaus Aušros vartų bažnyčios kunigas A. Gdowskis, arkivyskupas M. Reinys, M. Krupavičius, J. Stakauskas, A. Mikulska, V. Žemaitis.

1974 m. keturiomis kalbomis New Yorke išleistame trijų tomų veikale "Lietuvos Jeruzalė" ("Jerusalem of Lithuania"), randame tris žydų gelbėjimo temai skirtus puslapius, kurie pagrinde užpildyti gelbėtojų nuotraukomis: J. Stakausko, M. Mikulskos, O. Šimaitės, S. Binkienės, M. Abramovič-Wolskos, J. Bartoševič, M. Jurkutaičio ir keletos kitų...

Dr. Y. Arad knygoje "Getas liepsnose" ("Gheto in Flames") nagrinėdamas žydų slėpimą ir gelbėjimą Vilniuje, kurio gyventojų daugumą, pasak jo, sudarė lenkai, gyventojus priklausomai nuo jų požiūrio į žydus ir jų naikinimą, skirsto į tris grupes. Viena grupė - padėjo gelbėt, sekanti kolaboravo su vokiečiais ir trečioji - stovėjo nuošalyje. Gelbėtojų dalis - mažiausia. "Trečiojoje ir mažiausioje grupėje buvo nuo kelių dešimčių iki keleto šimtų žmonių, daugiausia lenkų ir keletas lietuvių".

1974 m. balandžio 8-11 dienomis Jeruzalėje vyko II Jad Vashem tarptautinė konferencija "Gelbėjimo pastangos holokausto metu" ("Rescue Attempts During the Holocaust"). Joje skaitytas S. Neshamit pranešimas "Gelbėjimas Lietuvoje nacių okupacijos metu" ("Rescue in Lithuania During the Nazi Ocupation"). Paminėjus žydų gelbėtojų J. Striaupio, V. Žakevičiaus, V. Šleževičiaus, B. Gotauto, P. Baublio ir keliolika kitų gelbėjimo atvejų, pranešimo išvadose teigiama, kad keli lietuviai gelbėjo žydus ir jų išgelbėta labai mažai. "Keletas lietuvių, kurie verti pasaulio teisuolio vardo negali atpirkti daugelio jų tautiečių nuodėmių".

Tokį lietuvių-žydų santykių ir žydų gelbėjimo situacijos Lietuvoje vertinimą surandame ir kur kas vėliau pasirodžiusiuose darbuose. Pavyzdžiu galėtų būti kritikų palankiai vertinta M. Greenbaum knyga "Lietuvos žydai" 1995 m. išleista Jeruzalėje:

(nukelta į 4 psl.)

aplink pasaulį

■ Vokietijoje rugpjūčio 13 d. buvo minimos 40-osios Berlyno sienos, simbolizavusios Europos padalijimą šaltojo karo laikais į komunistinius Rytus ir kapitalistinius Vakarus, statymo pradžios metinės. 1961 m. rugpjūčio 13-osios rytą atsibudę berlyniečiai patyrė, kad Rytų Vokietijos valdžia, norėdama nutraukti į Vakarus bėgančių Rytų Berlyno ir visos komunistinės Vokietijos žmonių srautą, pradėjo statyti 106 km ilgio gelžbetonio sieną. Praėjo beveik 12 metų nuo Berlyno sienos griuvimo 1989-ųjų lapkričio 9 d., tačiau jos iššaukta polemika neslopsta, ypač prieš spalio mėnesį vyksiančius rinkimus į Berlyno regioninį parlamentą. Per oficialias ceremonijas Vokietijos kancleris Gerhard Schroeder ir Berlyno meras Klaus Wowereit padėjo vainikus 254-iems į Vakarus bėgusiems žmonėms, žuvusiems prie Berlyno sienos, atminti. Kreipdamasis į tautą šalies prezidentas Johannes Rau sakė, kad negalima pamiršti tų kančių ir neteisybės, kurias dėl Vokietijos padalijimo patyrė tiek daug žmonių. Rytų Vokietijos vadovų sprendimas pastatyti sieną buvo "nusikaltimas prieš jų pačių liaudį", nurodė jis. "Visi Vokietijos piliečiai turi dvejopą įsipareigojimą - nepamiršti padalijimo aukų kančių bei neteisybės ir užtikrinti, kad susivienijimo dovana būtų naudojamasi atsižvelgiant į visų interesus", - pridūrė prezidentas savo kreipimesi.

■ Rugpjūčio 12 dieną, sukako vieneri metai, kai Barenco jūroje nuskendo atominis povandeninis raketinis kreiseris "Kursk". Kaip rodo tragiškų įvykių chronologija, 8 val. 51 min. Maskvos laiku "Kursk" kapitonas raportavo vadavietei apie tariamą raketų smūgį į "priešininko" laivus. Kita torpedų ataka, turėjusi įvykti iki 14 val. 30 min. neįvyko. "Kursk" vadas ryšio daugiau nebeužmezgė.

■ Afganistane sulaikytų aštuonių užsieniečių, kaltinamų dėl bandymo musulmonus atversti į krikščionybę, likimas yra radikalaus Talibano judėjimo vadovo rankose, rugpjūčio 12 d. pareiškė šalies teisingumo viceministras.

Odė kiaušiniui

Laima KREIVYTĖ

Vilniuje leidžiantis Užupio gatve staiga prieš akis iškyla... kiaušinis. Baltas kiaušinis ant klasikinės kolonos, jau tapęs "menininkų respublikos" simboliu. Mylimas čiabuvių ir turistų: per Velykas virtęs margučiu, dabar besipuikuojąs ant "Vilnius In Your Pocket" viršelio. Stovi pačiose Užupio ištakose, trijų gatvelių sankryžoje, tokioje kone apsisprendimo vietoje - tarp dviejų tiltų ir kelio aukštyn. Gerai matomas iš visų pusių ir vienodai tobulas - turbūt sklandžiausia gamtoje aptinkama forma. Ir kartu - ironiškas, net juokingas savo didybe. Apsuptas raudonų čerpių stogų ir apšerpėjusių sienų kiaušinis tiesiog švyti neįprastu šioje vietoje baltumu. Aptakus pasaulio pradžios simbolis ne tik pagyvina bažnyčios bokštų smailėmis sustyguotą senamiesčio siluetą. Į kamerišką senamiesčio peizažą įsiterpęs laikinas svetimkūnis sukelia nuostabą, netikėtumo laukimą, kuria nenuspėjamos ir todėl intriguojančios vietos aurą.

Ar ne toks ir yra Užupis mūsų kultūrinėje vaizduotėje? Mistifikuota, romantizuota, "bohemizuota" vieta, dailininkų ir poetų pažadėtoji / pragertoji žemė. "Monmartras", pasak čiabuvių. Nūnai jis tampa pres-

Constantin Brancusi. *Pasaulio pradžia*. 1924 m.

tižiniu rajonu - dėl gražių vaizdų ir patogaus išdėstymo. Tačiau jo simbolinį kapitalą sukrovė ne dabartiniai prekiautojai nekilnojamuoju turtu, o kunčinai, repšiai ir baltėnai, įamžinę visus užkaborius ir tarpuvartes, vietos žargoną ir papročius. Ir šiandien tą dar sovietmečiu susiformavusį alternatyvios (tuomet beveik asocialios) teritorijos mitą palaiko jau nepriklausomybės laikais į avarinius namus atsikėlę menininkai, įkūrę savotišką Užupio respubliką, kur neformalioje aplinkoje rengiami poezijos skaitymai, parodos ir alternatyviosios mados festivaliai. Štai kodėl Užupio kiaušinis yra tarsi šio rajono išskirtinumo, meniškumo, kitoniškumo simbolis. Netikėtas, šiuolaikiškas, ironiškas ir daugiaprasmis. Atspindintis vietos bendruomenės menines aspiracijas. Paradoksaliai sujungęs modernizmo tradicijų parafrazes ir postmodernų pokštą. Dar 1924 m. Constantin Brancusi sukūrė skulptūrą "Pasaulio pradžia" - iki blizgesio nupoliruotą bronzinį kiaušinį, padėtą ant bronzinio disko su veidrodiniu paviršiumi. Talpus įvaizdis, metaforiška ir įtaigi forma bei šviesos atspindžiai nulėmė išskirtinę šios skulptūros vietą modernios skulptūros istorijoje. Beprasmiška lyginti kamerinę modernizmo klasiko skulptūrą ir jauno lietuvių skulptoriaus darbą viešajai erdvei. Tačiau tokį patį motyvą varijuojančių darbų sugretinimas leidžia geriau suprasti, kaip pasikeitė meno situacija ir vertinimo kriterijai. Brancusi darbas nuteikia pasaulio pradžios kontempliacijai. Nors veidrodiniai paviršiai atspindi aplinką, jis sutelktas savyje. "Pasaulio pradžia" ištirpsta savo pačios atspindy ir tuo pat metu remiasi savo refleksija. Diskas, ant kurio guli bronzinis kiaušinis, padėtas ant grubiai nutašyto medžio kamieno. O pats subtiliai ištemptų proporcijų "kiaušinis" labiau primena geometrijos, o ne gamtos ar rastų daiktų pasaulį. Tačiau svarbiausia - skulptoriaus rankos prisiliet imas ir medžiagos tiesa.

Užupio kiaušinis nurodo būtent gamtiškąjį pradą - baltas, "kaip motina višta sudėjo". Tačiau tuo visi ryšiai su gamta ir baigiasi, nes milžiniškas dydis ir vertikali pozicija išduoda ironišką menininko nusiteikimą, kurį dar labiau pabrėžia naudojama medžiaga. Kieta medžiaga padengtas putoplasto kiaušinis ant granito kolonos neabejotinai yra naujojo tūkstantmečio (ar jų sandūros) produktas, nes rimti amžiaus pradžios kūrėjai postmodernaus aukšto-žemo, natūralaus-dirbtinio, brangaus-pigaus maišymo nepraktikavo. Banalaus ir atpažįstamo objekto pasirinkimas apsaugo nuo sentimentalios didybės: į dangų "pasikėlusį" vaisingumo simbolį gaubia nematomi iš folkloro, religijos, karnavalinės kultūros, simbolių žodyno ir gatvės slengo kylantys vaizdiniai. Užupio kiaušinis tikrai nėra estetinė pasaulio pradžios kontempliacija - veikiau "pasaulio bamba", nes šioje teritorijoje negalioja hierarchiniai centro ir periferijos santykiai (nesvarbu, Vilniaus ar Europos centras tai būtų). Viešojoje erdvėje skulptūros statomos ne tik dėl grožio ir prestižo (tai daugiau korporacijų kultūros tikslas). Norint, kad naujas kūrinys "prigytų", reikia atsižvelgti į konkrečios vietos specifiką - istoriškai, kultūriškai ir geografiškai apibrėžtas jos reikšmes. Užupis turi savo bažnyčią, kapines, kavinę ant Vilnios kranto, menininkų koloniją, Patricijos grožio dirbtuvę. Turi ir savo kiaušinį - keistumo pažadą. Panašiai vietos semantika žaidžiama garsiajame Andrew Leicasterio "Cincinati vartų" projekte (1988): ant keturių kolonų užkelti sparnuoti paršai, mat Cincinati garsėjo kaip kiaulienos produkciją tiekiantis "Porkopolis". Taigi viskas tinka ir patinka - taip galima būtų ir baigti kiaušinio pagarbinimą, tik... kolona skirta ne kiaušiniui, o

(nukelta į 7 psl.)

Romas Vilpišauskas. *Angelas*

ŽEMAIČIAI RAŠYTOJAI PO MAIRONIO NAMŲ STOGU

(atkelta iš 3 psl.)

susirašinėjimą su kitu žemaičiu – poetu, kritiku (tik mažai kam žinomu) Benediktu Babrausku. Jis yra gimęs 1910 metais Kelmės rajono Akeliškės kaime, o mirė JAV Cicero mieste 1968 m.

O tada, jaunystėje, du bičiuliai susirašinėjo ir savo laiškuose dažnai dalindavosi mintimis literatūros, kultūros ir gyvenimo temomis. Iš to susirašinėjimo yra išlikę tik S. Anglickio laiškai, kuriuos jam rašė iš Šiaulių į Kauną. Tad „išduokime" vieną kitą paslaptį iš tų laiškų. Štai 1933 m. lapkričio 7 d. S. Anglickis pasakoja bičiuliui apie netikrą „ligą", nes turėjęs labai greitai savo dramą „Rūmai be pamato" pritaikyti teatro scenai ir kuo skubiausiai perduoti į Kauną režisieriui Olekai–Žilinskui. Vėliau dažnai klausinėja B. Babrausko apie dramos likimą, liepia apie tai pasiteirauti teatre, jam pranešti naujienas. Drama taip ir nebuvo pastatyta. Tame pačiame laiške S. Anglickis džiaugiasi B. Brazdžionio lyrikos knyga „Krintančios žvaigždės": „Negaliu čionai visų įspūdžių pasakyti – atrodo puikiai! (...) Man dabar atėjo mintis, kad lietuviai skundžiasi neturį savo literatūros, tuo momentu, kai joje patys įdomiausieji dalykai darosi, kurie bus ilgai minimi ir laikomi pačiu šviesiausiu įvykiu mūsų literatūroj.

Gaila tik, kad tikriems vertingiems kūriniams kuriantis, dar visai nėra literatūrinės aplinkos". Kitame laiške, rašytame 1934 m. sausio 5 d., S. Anglickis prašo savo bičiulio diplomatiškai pašniukštinėti po Kauno poetinę aplinką ir parašyti, kas ruošiasi leisti naują lyrikos knygą, kokia galinti būti kūrybinė konkurencija, mat, jis pats jau parengęs naują eilių knygą „Kova su slibinu" (Knygą „Sakalo" leidykla tais pačiais metais išleido, tačiau pavadinta ji buvo „Kraujo auka"). Tame pluošte laiškų nuo 1933 m. iki 1940 m. iškyla daug įdomių S. Anglickio kūrybinių ir asmeninio gyvenimo peripetijų. Šiauliuose gyvendamas jis domėjosi visos Lietuvos literatūriniu gyvenimu, sambūriais, spauda. Kur galėjo ir suspėjo, buvo kviečiamas – dalyvavo. Kartais B. Barauskui pasiguodžia dėl piktos jo kūrybos kritikos, dėl spaudos atmestų eilėraščių. Čia ir nutraukiame laiškų komentarą, nes galime pasklaidyti pluoštą kaip tik tokių neskelbtų, atmestų eilėraščių. Šiuos rankraščius S. Anglickis perdavė šio teksto autorei kartu su jau minėtais laiškais paaiškindamas, kad eilėraščiai nespausdinti dėl bodleriško stiliaus, nes jis buvo sumanęs sukurti įvairių moterų portretus: Motinos, Nuskintosios, Nesenstančiosiosios ir kitų. Kokie buvo tie „nuodėmingieji", nespausdintieji eilėraščiai, kurie galėjo, ko gero, būti atmesti ir dėl meniškumo stygiaus? Pacituosiu keletą posmelių iš „Senstančiosios" portreto:

Dar sukrešėjusių dažų, dar tiršto grimo,/
Dar nežaboto jausmo ir širdies –/
Ir bus mozaika likimo,
Kuriam rankas užlaužusi meldies./

Kai dar buvai jauna, buvai audringo būdo,/
Griebei viską ne saujom, o glėbiais –/
Tie potroškiai tavy ir šiandien neužsnūdo,/
Nors jau ne šitie metai, kaip žinai.../

Gyvenimas – krūva klaidų ir spąstų.../
O tu apsvaigusi ir šen, ir ten skraidai./
Dabar, kad paslapties kas nesuprastų,/
Atremontuoji veidą sau – dažais./

Ir vis neprarandi vilties įpūsti ugnį/
Ugniavietėj, kurioj tik šaltos plėnys./
Nesupranti, kad jau neperlipsi bedugnės,/
Takų nebesurasi į jaunystės slėnį./

Čia tiktų pacituoti eilutes iš kito S. Anglickio rankraščio, jo straipsnio „Pasisakymas", saugomo Maironio literatūros muziejuje. Šiose eilutėse jis kalba apie kūrybą: „Mūsų pagrindas yra gyvas, siekiantis, kenčiantis žmogus. Žmogus su visais instinktais, su savo prigimties chaosu ir su įgimta aistra išsivaduoti. Ne katalikas, ne bernas, ne komunistas, ne partijos robotas, bet kartu ir katalikas, ir bernas, ir komunistas, ir partijos robotas, ir kiek jų bebūtų – tiktai tiek, kiek jie yra žmonės. Suschematintos žmogystos iš vienos ir antros pusės yra mūsų neapykantos objektas. (...) Mūsų kūryba yra viso mūsų buvimo žodis. Ji yra natūrali ir nėra natūralizmas."

(nukelta į 8 psl.)

Rimantas Stankevičius

GĖRIO STATISTIKA 2

(atkelta iš 3 psl.)

"...keli lietuviai buvo pasiruošę pasiūlyti savo tėvynainiams žydams paguodą ir paramą. Keleto šių teisuolių vardai yra verti dėkingumo. Tai: Jouzas Pranas (neaišku kas - R.S.), Jouzas Striaipis, Bronius Gotautas, dr. H. Kutergienie, Onna Shumaite, Sophia Binkiene". Nuomonės, kad Lietuvoje buvo nedaug žydų gelbėtojų pavyzdžiu galėtų būti ir buvusio Izraelio valstybės ambasadoriaus Lietuvai Oded Ben-Hur kalba Lietuvos Respublikos Seime 1997 m. rugsėjo 10 d.: "... buvo lietuvių, kurie rizikavo savo gyvybe, kad išgelbėtų žydus nuo nacių, nors jų skaičius, deja, buvo mažas." Tiesa, vėliau apsilankęs Valstybinio Vilniaus Gaono žydų muziejaus galbėtojų galerijoje ambasadorius buvo labai nustebęs gelbėtojų portretų gausa ir po to apie mažą gelbėtojų skaičių viešai jau neteko girdėt. O įteikdamas garbingus Jad Vashem apdovanojimus kalbėdavo apie lietuvių tautos pažibas...

Išsamesnės, tikslesnės ir patikimesnės informacijos apie žydų gelbėtojus galėtume tikėtis rasti "Encyclopedia Judaica" išleistoje 1971 m. Izraelyje. Deja, apsiribota gan lakonišku padėties apibūdinimu: "Tik keletas lietuvių individų nacių laikais ištiesė pagalbos ranką žydams, nepaisydami mirtino pavojaus, kuriam jie save pasmerkė. Kaune, tarp tų, kurie gelbėjo žydus buvo: I. Kutorgienė, P. Mažylis, rašytoja Sofija Čiurlionienė, kunigas paukštys, vienuolė Ona Brokaitytė ir operos dainininkas Kipras Petrauskas. Vilniuje Ona Šimaitė ištiesė didelę pagalbos ranką, tuo tarpu Šiauliuose advokato Venclausko dukra, poetas Jankus, kunigas Lapis, buvęs meras Saneckis (matyt J. Sondeckis-R.S), buvo tarp tų, kurie pasižymėjo padėdami žydams."

Istorikas D. Levinas straipsnyje "Faktai kaltina" 1976 m. liepos 8 d. "Tėviškės žiburių" numeryje apie žydų gelbėjimą Lietuvoje rašė: "Baisiausiu laiku - 1941 m. ruduo ir dar daugiau karo pabaigoje atsirado keli šimtai dorų ir sąžiningų lietuvių, kurie nepaisant pavojaus išgelbėjo, rodos, net keliolika šimtų žydų." Tame pačiame straipsnyje D. Levinas teigė: "Žydų tauta nuo pat Biblijos laikų iki šios dienos sukūrė sau tautinę atmintį ir nieko neužmiršo - kas buvo priešas ir kas bičiulis." Tada buvo teigiama, kad dr. J. Robinsonas ir L. Garfunkelis ruošia labai didelę knygą apie Lietuvos žydijos likimą karo metu: "Toje knygoje bus faktai apie tai, kas atsitiko kiekvienoje Lietuvos gyvenvietėje - kiek buvo nužudyta ir kas juos nužudė. O atskiras straipsnis pasakys kiek ir kas buvo gelbėtojai".

Deja, 1994 metais Yorko universiteto profesorei dr. S. Ginaitei knygelėje "Žydų tautos tragedijos Lietuvoje pradžia" teko pripažinti: "kol kas nei Lietuvoje, nei pasaulyje nėra išleistas išsamus veikalas, nagrinėjantis tą herojišką lietuvių istoriją. Mano tautiečių žydų istorikų, politologų, sociologų, publicistų ir liudininkų tiesioginė pareiga pateikti kiek galima išsamesnės informacijos apie tas šeimas... Tad skubėkime atlikti tą darbą, kad humanizmo, o ne tik barbarizmo istorijos puslapiai būtų naudojami tautų savitarpio santykiams aiškintis, kad jie padėtų tuos santykius gerinti ir įveikti nesusipratimus bei konfliktus".

Praėjo dar šešeri metais, bet didesnių poslinkių, kurie būtų plačiau žinomi Lietuvoje šia tema, sunku rasti. Laikais, kai pagrindine naujiena tapo smurtas, žudymas, prievarta gėrio paieškos, atrodo, neturi didesnės paklausos...

Lietuvoje dabar jau žinomi žydų gelbėjimo atvejai ir šioje knygoje spausdinami gelbėtojų sąrašai (įvertinant tai, kad daugelio gelbėjimo epizodų jau negalima sužinoti) neleidžia teigti, kad gelbėtojų buvo "keletas" ar "mažai", kaip kad rašoma ne vienoje iki šiol pasirodžiusioje knygoje, enciklopedijoje ir pan. Galima teigti, kad ši knyga kaip tik ir parodo tai. Ji turėtų padėti, kad subliūkštų mitas apie mažą gelbėtojų skaičių Lietuvoje.

Gėrio sąrašai turi ilgėti...

Kiekviena lig šiol buvusi publikacija žydų gelbėjimo tema (nors jų ir neturime daug) didino domėjimąsi šiuo klausimu, kartu pateikdama naujų iki tol nežinomų faktų. Matyt, ne išimtis bus ir šis paskelbtas gėrio sąrašas. Pirmiausia atidi dar esamų liudytojų apklausa ir jų pateiktų duomenų apie gelbėjimą fiksacija galėtų būti vienu iš reikšmingų gėrio sąrašo plėtimo šaltinių.

Aišku, kad greitai šis gėrio sąrašas pasipildys iš JAV atvežtais ir Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centre esančiais duomenimis apie žydų gelbėjimą, kurie buvo sukaupti D. Jasaičio ir ilgus metus saugoti VLIK'o archyve JAV. Šioje knygoje iš ten pateko tik kelios gerai žinomų asmenybių pavardės: B. Sruoga, V. Daugirdaitė-Sruogienė ir t.t.

Sąrašui ilgėti yra galimybių detaliau išnagrinėjus užsienyje pasirodžiusias publikacijas. Šios knygos šaltinių sąrašas rodo, kad panaudota toli gražu ne visa galima medžiaga apie gelbėjimą. Dėmesio vertas ir iki šiol netyrinėtas Jad Vashem muziejaus archyvas. Ten sukaupta informacija apie gelbėjimą Lietuvoje gali pasitarnauti ne vienam Lietuvoje nežinomam gelbėjimo epizodui išaiškinti...

Didelė erdvė šiems gėrio sąrašams yra plačiau netyrinėta pagalba iš Lenkijos ir Vokietijos 1939, 1940 m. į Lietuvą atbėgusiems žydams. Vien tik Japonijos diplomato S. Sugicharos pagerbimas už vizų suteikimą keliems tūkstančiams žydų yra aiškiai nepakankamas. Dabartinis Valstybinio Vilniaus Gaono žydų muziejaus potencialas atrodo turėtų ir galėtų leistis į platesnius šios problemos tyrimus.

Tad nesidrovėkime gėrio paieškose: negailėkime tam nei laiko, nei jėgų. Nebijokime gėrio statistikos.

(pabaiga)

SVEIKATOS KERTĖ

Biologinė pataisa

(pradžia nr. 29)

Taip pat sveika pabūti intensyvios energijos vietose, tačiau tokias vietas gali nustatyti tik patyręs bioenergetikas. Anksčiau tokiose vietose statydavo šventyklas. Per šimtus metų daugelis tokių vietų prarado savo energinę galią, bet kai kurios šventyklos ir dabar tebeskleidžia intensyvią teigiamą energiją. Pvz., Vilniuje yra mažiausiai dvi tokios vietos. Tai Aušros vartai, o tiksliau, Dievo Motinos paveikslas, kuris skleidžia subtiliąją energiją; kita tokia vieta - pravoslavų Šventosios Dvasios vienuolyno cerkvė. Pabuvę 10-15 minučių tokioje vietoje jūs tikrai pajusite, kad atgavote pusiausvyrą, pasitikėjimą savimi, ramybę. Tai ir yra energijos pasisėmimo požymiai.

Yra šiek tiek sudėtingesnių pratimų, kurios siūlo indų jogos treniruočių sistema.

Atsisėskite patogiai, atsipalaiduokite, užsimerkite, rankas padėkite ant kelių delnais į viršų. Lėtai skaičiuodami iki septynių įkvėpkite. Įkvėpdami įsivaizduokite, kad per delnus į jus skverbiasi energijos srautas iš kosminio šaltinio, geriausia manyti, kad tai saulė. Kai baigsite įkvėpimą (suskaičiavę iki septynių), sulaikykite kvėpavimą ir įsivaizduokite, kad krūtinės centre iš įsiurbtos energijos pradeda formuotis auksinis energijos kamuolys, lyg nedidelė saulutė. Tačiau nepamirškite tuo pat metu skaičiuoti iki septynių. Tada pradėkite iškvėpimą, kurio metu "ištirpdykite" kamuolį savo viduje: įsivaizduokite, kad jis pasklido po visą jūsų kūną. Iškvėpimas turi trukti tiek pat, kiek įkvėpimas arba sulaikymas. Iškvepiant taip pat reikia skaičiuoti iki septynių. Ilgainiui trukmę galima prailginti, tačiau ne daugiau kaip iki 12-14. Nėra jokio reikalo daryti šitą pratimą ilgiau. Turint pakankamai patirties, skaičiavimo galima ir visai atsisakyti. Pakanka gerai jausti laiko tėkmę, kad įkvėpimas, sulaikymas ir iškvėpimas trūktų vienodai. Šį pratimą galima naudoti ir gydantis bioenergija. Įkvėpimas ir sulaikymas atliekami taip pat, kaip buvo rašyta ankščiau, o iškvėpimo metu auksinį kamuolį reikia pasiųsti į tą kūno vietą ar organą, kurį norite gydyti ir ten jį ištirpdyti. Abiem atvejais visą kompleksą reikia pakartoti tris kartus, bet ne daugiau. Nerekomenduojama daryti šio pratimo vėlai vakare, nes gali sutrikti miegas. Geriausia jį daryti ryte, dar nepusryčiavus.

Kitą pratimą geriausia atlikti stovint (bet galima ir sėdėti). Prieš pradedant pratimą reikia patrinti delnus vieną į kitą - tai visada reikia daryti, jei rankos kurs energiją. Išskėskite rankas pakankamai plačiai ir laikykite jas saulės rezginio aukštyje; delnai turi būti nukreipti vienas į kitą ir neįtempti. Pradėkite lėtai juos artinti, įdėmiai stebėdami pojūčius. Esant tam tikram atstumui tarp delnų (jis gali būti įvairus), jūs pajusite tam tikrą erdvės tarp delnų tamprumą - tai energijos kamuolio, kurį sukūrė jūsų bioenerginis laukas, ribos. Jei jo nepajutote, nenusiminkite, kartokite vėl ir vėl (nepamirškite patrinti delnų vienas į kitą) ir tai ankščiau ar vėliau įvyks. Šis pratimas naudojamas ekstrasensoriniam jautrumui treniruoti. Kai pajusite kamuolio ribas, pakelkite jį ir meskite sau ant galvos - jūs pajusite lengvą gaivumo bangą, praeinančią per visą kūną. Vėl sukurkite energijos kamuolį, "ištrinkite" juo rankas ir kojas, meskite jį sau ant krūtinės, pažaiskite su juo krepšinį. Kurį laiką (5-10 min.) pažaiskite su juo, sugalvokite savo žaidimų. Tokių žaidimų metu jūsų bioenerginis laukas išsiplečia kaip burbulas ir prisisotina energijos. Baigę jūs būtinai pajusite žvalumo antplūdį. Labai patartina praktikuoti *taiči* ir *ušu* gimnastikas, kurių judesiai irgi tvarko jūsų energiją.

Jums gali pasiūlyti daugybę kitų efektyvių pratimų, tačiau, kad nepasimestumėte įvairovėje, reikėtų praktikuoti tik kelis. Straipsnyje aprašyto komplekso visiškai pakanka palaikyti aukšto lygio energiją, ją tobulinti ir gydyti kūną. Tačiau jei turite rimtų energijos problemų, iš pradžių vis dėlto geriausia būtų kreiptis į patyrusį ekstrasensą-bioenergetiką, kad jis ištaisytų jūsų bioenerginį lauką, "atidarytų" čakras. Tada anksčiau paminėti pratimai veiks efektyviausiai. Turėdami sveiką, stiprų bioenerginį lauką, jūs lengvai atlaikysite likimo smūgius, pasieksite, ką esate sumanę ir išsaugosite sveikatą. Žmonės, skleidžiantys gerą energiją, sugeba padėti ne tik sau, bet ir kitiems. Aplink juos visada buriasi kiti asmenys, kuriuos traukia stiprus bioenerginis laukas.

Dr. R. B.

NAUJOS KNYGOS

Anthony Burgess. PRISUKAMAS APELSINAS. *Vilnius: Rašytojų sąjungos leidykla, 2001.*

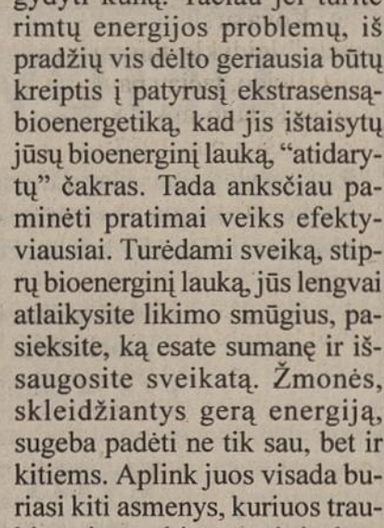

"Prisukamas apelsinas" skirtas pirmiausia jaunam skaitytojui. Romanas parašytas tam tikru žargonu – rusų ir anglų kalbos mišiniu, kuriuo kalba romano veikėjai – nusikaltėliai. Tai gauja, kuri plėšia ir prievartauja žmones. Bet A. Burgess neaprašinėja jų nuotykių ar brutalių scenų. Autoriui svarbu, iš kur gimsta ta prievarta, ir kaip turėtų elgtis visuomenė.

Vienas iš herojų – Aleksiukas, patenka galų gale į kalėjimą. Tai, kaip su jo elgiamasi kalėjime, yra dar didesnis smurtas, negu gaujos elgesys prieš visuomenę.

Aleksiukas vis dėlto turėjo savyje daug žmoniškumo, nepaprastai domisi, kaip jis pats sako "Liudvigu van" - Bethovenu. Kai visuomenė jį "išgydo" kalėjime, nelieka žmogiškumo daigų, jis negali klausytis muzikos, tampa pažeidžiamas, jį gali bet kas mušti, tampa tiesiog sraigteliu.

Vyresnė kartos skaitytojai tikriausiai dar prisimena garsų režisieriaus S. Kubriko filmą "Mechaninis apelsinas", sukurtą būtent šios knygos pagrindu, kuris baigiasi blogio triumfu.

Tačiau filmo režisierius nepanaudojo paskutinės, dešimtosios knygos dalies. Ši dalis yra pirmą kartą spausdinama knygoje. Ji yra kitokia. Tai nėra gėrio triumfas, bet savotiška branda ir suvokimas.

J. Dusevičiūtė

Tortas "Paukščių pienas"

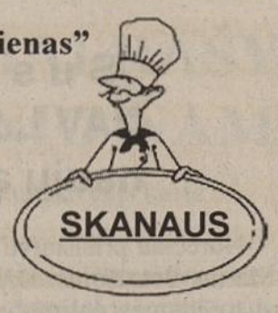

9 kiaušinių baltymai,
0,5 kg cukraus,
9 šaukšteliai želatinos,
1–2 stiklinės spanguolių,
0,5 l vandens,
2-jų citrinų sultys

Želatiną užpilti vandeniu ir įdėjus 250 g cukraus brinkinti 40 min. Baltymus atšaldyti ir išplakti iki standžių putų. Plakant suberti po 1 arbatinį šaukštelį visą likusį cukrų. Po to supilti citrinos sultis, spanguoles ir atsargiai maišant pilti dar šiltą (tačiau ne karštą) želatiną. Viską supilti į išteptą sviestu formą ir 3–4 valandas laikyti šaldytuve. Išėmus aplieti šokoladu.

Šokoladui – 50 g kakavos išmaišyti su 100 g miltinio cukraus, į šį mišinį įpilti 100-150 g karšto tirpyto sviesto.

Raguoliai su uogiene

500 g miltų,
250 g sviesto,
50 g mielių,
šaukštelis cukraus,
žiupsnelis druskos,
2 kiaušiniai,
2 šaukštai grietinės,
uogienės

Miltus, cukrų ir grietinę išmaišyti ir trumpam palikti, kad pakiltų raugas. Iš miltų, margarino, kiaušinių, druskos ir pakilusio raugo paruošti tešlą. Atšaldyti ją, o po to iškočioti nedideliais lakštais. Kiekvieną supjaustyti į 4 dalis. Po to patepti uogiene ir suvynioti. Raguolius kepti vidutiniškai įkaitintoje orkaitėje.

Druskininkuose nerimsta aistros dėl pušų

(atkelta iš 1 psl.)

Prezidentas Valdas Adamkus. Tačiau savivaldybė, kuriai jau buvo perduotas šis pušynas, medžius iškirto, o dėl to kaltų dabar ieško kelios teisėsaugos institucijos.

Dėl šio skandalo buvo priverstas atsistatydinti aplinkos viceministras Eugenijus Palavinskas, anksčiau buvęs Druskininkų vyriausiasis architektas.

Dabartinis kurorto vyriausiasis architektas Vilius Margelis vakar buvo iškviestas į Druskininkų prokuratūrą ir apklaustas kaip pareigūnas, neteisėtai davęs leidimą kirsti mišką.

Druskininkiečiai mano, jog jų mieste pritariančiųjų degalinės statybai yra gerokai daugiau nei jai besipriešinančių.

Druskininkuose šiuo metu nėra nė vienos strategiškai patogioje vietoje pastatytos modernios, gerai sutvarkytos degalinės.

Lietuvos rytas

Atsibudo - ir su triukšmu!

Po 25 metų pertraukos gegužės 20-21 d. Long Islande, New York, įvyko rytinio JAV pakraščio krepšinio turnyras. Buvo smagu vėl girdėti kamuolio dunksėjimą aikštėje, aštrų teisėjų švilpuką, garsų entuziastingą žiūrovų plojimą. Buvo smagu matyti, kad JAV rytuose sportinė veikla nebuvo numirus - tik prisnūdus!

Istorinis įvykis

Šis rytinio pakraščio turnyras buvo tikras istorinis įvykis, kadangi: tai buvo pirmas kartas, kai JAV LB Krašto valdyba kartu su ŠALFASS rytinio pakraščio vadovu suorganizavo Krepšinio turnyrą; tai buvo pirmas kartas, kai du Lietuvos ambasados JAV atstovai - Ambasadorius Vygaudas Ušackas ir ministras patarėjas Kęstutis Jankauskas dalyvavo turnyre kaip žaidėjai; tai buvo pirmas kartas, kai po vienu stogu suvažiavo 20 Amerikoje studijuojančių Lietuvių studentų krepšininkų.

Daug krepšininkų

Į turnyrą atvyko 22 komandos - daugiau nei 140 įvairaus amžiaus krepšininkų - moterys, vyrai, jauniai, jaunimas. Turnyras prasidėjo šeštadienį 9:00 valandą ryto ir baigėsi sekmadienį trimis finalais.

Visos rungtynės vyko energingai, su dideliu entuziazmu ir audringai reaguojant žiūrovams.

Turnyro rezultatai:

vyrų A - Bostonas prieš Philadelphijos ARĄ laimėjo - 90:88;

vyrų B - Philadelphijos ARAS laimėjo prieš New Yorko LAKą - 61:41;

vyrų senjorų - Philadelphijos ARAS laimėjo prieš New Yorko LAKą - 58:35;

jaunių A - Philadelphijos ARAS laimėjo prieš New Yorko LAKą- 67:64;

moterų - Long Island Stars laimėjo prieš New Yorko LAKą - 41:36;

mergaičių C - New York LAK laimėjo prieš Philadelphijos ARĄ - 52:24;

berniukų C - New Yorko LAK laimėjo prieš William Floyd - 78:48;

(nukelta į 7 psl.)

Vyrų B grupės čempionai Philadelphijos ARAS. Trečias iš kairės stovi Ambasadorius Vygaudas Ušackas, pirmas iš kairės tupi ministras patarėjas Kęstutis Jankauskas

Dail. V. Slavinskas ir jo "Vizijos"

Šiltomis vasaros spalvomis buvo pražydusios Balzeko lietuvių kultūros muziejaus dailės galerijos sienos per kauniečio dailininko Viliaus Slavinsko tapybos darbų atidarymą-vakarą liepos 27 d.

Chicagoje laikinai viešintis šis pagarsėjęs tapytojas iš Kauno atsivežė, o taip pat ir Dėdės Samo žemėje jau spėjo sukurti įdomių darbų, kuriuos galėjo pamatyti šios "Vizijų" vardu pavadintos parodos lankytojai.

Autorius čia pristatė didesniuosius kūrinius, o dar daugiau neįrėmintų išdėliojo lankytojų dėmesiui. Kaip buvo galima patirti, parodos atidaryme dalyvavusieji jo kūrybą sutiko gana entuziastingai.

Atidarymo (jį pravedė muziejaus darbuotoja Karilė Vaitkutė) metu dailininką bei susirinkusiosius pasveikino muziejaus šeimininkas Stanley Balzekas, parodos autoriui nepašykštėjęs gražių žodžių.

Kiek daugiau apie savo kūrybą pasipasakojo pats dailininkas, pratęsęs savo trumpas mintis, išspausdintas parodos lankstinuke. O ten jis taip samprotavo:

"Nesuvaržyto mąstymo ir galimų sprendimų laisvę stengiuosiu suderinti su profesionalia technine raiška. Bandydamas suvokti supančio pasaulio paslaptį ir kurdamas asmeninės patirties asociacijų viziją, pasitikiu žiūrovo sugebėjimu savitai pratęsti kūrybinį procesą savo mintyse. Dažnai noriu išsaugoti paslapties nuojautą kūrinio siužetę, spalviniuose ir kompoziciniuose sprendimuose".

Dailininkui gražių gėlių puokštę įteikė jo dukra Lauryna Slavinskaitė-Andriukaitienė, lydima marčios Ingos Vitolienės bei šios 7 metų amžiaus dukrelės Šarlotos. Atidaryme taip pat dalyvavo ir kūrėjo žmona Gražina.

Ši paroda dar tęsis beveik visą rugpjūtį (iki 25 dienos). Ją aplankyti galima kasdien, muziejaus darbo valandomis 6500 S. Pulaski Road, Chicagos pietinėje dalyje.

Beje, rugsėjo pradžioje - 7 dieną, kita šio dalininko paroda bus atidaryta "Čiurlionio" galerijoje, Jaunimo centro Chicagoje patalpose. Tačiau čia bus pateikti kiti jo darbai.

Norintieji telefonu susisiekti su pačiu dailininku, gali skambinti jam (708) 652-6181.

Edvardas Šulaitis

Mokslo naujienos

NASA svarsto branduolinių raketinių variklių panaudojimo savo kosminėse programose galimybes. Tokie varikliai galėtų išvesti į orbitas erdvėlaivius kur kas pigiau nei dabar naudojami cheminiai varikliai. Agentūra viliasi, kad dabar, Busho administracijai grįžtant prie atominės energetikos, visuomenės nuomonė priešinsis branduolinių raketinių variklių naudojimui ne taip aršiai kaip iki šiol. NASA mielai pereitų nuo tradicinių cheminių raketų prie lengvesnių ir galingesnių variklių. Branduoliniai varikliai leistų sumažinti masę ir kelionių į kosmosą kainą. Būtų galima naudoti vienos pakopos raketas, todėl skrydžiai į kosmosą priartėtų prie aviacijos. Skaičiavimai rodo, kad branduolinės raketos trauka žymiai viršytų cheminių variklių trauką. Tokia raketa būtų lengvesnė, todėl raketos pradinė masė galėtų būti sumažinta net 45%. Kol kas nėra aišku, ar tokios raketos būtų pakankamai saugios pilotuojamiems skrydžiams.

Pasaulyje, kuriame 2 milijardai žmonių vis dar gyvena namuose be elektros, tiktai technologija gali padėti nugalėti skurdą, sakoma neseniai paskelbtame Jungtinių Tautų pranešime. Bet tam reikia, jog turtingosios šalys ir tarptautinės korporacijos darytų daug daugiau nei ligi šiol perduodamos technikos naujoves į vargingiausiųjų pasaulio gyventojų rankas. Net ir pačios paprasčiausios technologijos gali pakeisti žmonių gyvenimą ir padėti taupyti turimas lėšas. Naujos vakcinos, naujos javų veislės, kompiuteriai ir saulės elementai gali sumažinti skurdą besivystančiose šalyse. Tačiau rinkos ekonomika nenoriai imasi spręsti neturtingųjų problemas. Pasaulyje nėra vieningos neturtingų žmonių problemų sprendimo sistemos. Tokios sistemos sudėtine dalimi privalo tapti tarptautinės korporacijos, nes joms priklauso apie 60% naujausiųjų technologijų. Tačiau šios korporacijos labai retai kuria neturtingiems skirtus gaminius. Pvz., iš 1,223 naujų vaistų rūšių, kurios pasaulyje buvo sukurtos 1975-1996 metais tik 13 buvo skirti tropinių susirgimų gydymui. Turtingųjų šalių vyriausybės taip pat privalo mokėti daugiau. Jos ir kiti šaltiniai, tokie kaip Pasaulinis bankas, gali surinkti ne mažiau kaip 10 mlrd. dolerių kasmet. Besivystančios šalys taip pat turi efektyviau taikyti intelektinę nuosavybę saugančius įstatymus, sudarančius joms prioritetines sąlygas gaunant gyvybiškai svarbius vaistus. Pranešimo kritikai sako, kad jame nėra atsižvelgiama į pačių neturtingų žmonių nuomonę. Prieštaringai yra vertinama ir tai, kad pranešime yra pasisakoma už genetiškai pakeistus maistinius augalus, nors Vakarų aplinkosaugininkai ir nevyriausybinės organizacijos laikosi priešingos nuomonės. Neturtingų žmonių gyvenimą galėtų gerokai pakeisti ir kompiuteriai, tačiau kompiuteriai turi būti nebrangūs ir belaidžiai. Brazilija ir Indija jau susikūrė tokius pigius kompiuterius. Visi šie tikslai yra gana sunkiai pasiekiami. Į pietus nuo Sacharos esančioje Afrikos dalyje laikas tartum sustojo.

Skaitytojai rašo "Darbininkui"

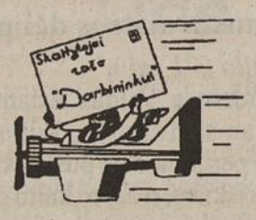

BNS - klaidina visuomenę

Darbininko š.m. liepos 20 d. BNS straipsnyje "Dauguma Lietuvos gyventojų nori į NATO" ir jam neprieštarauja beveik 64 procentai šalies gyventojų.

Apklausą Užsienio reikalų ministerijos užsakymu birželio 7-11 dienomis atliko Visuomenės nuomonės ir rinkos tyrimų centras "Vilmorus". Apklausta 1056 apklaustųjų iš 18 Lietuvos miestų ir 56 kaimų.

Argi 1056 gyventojų apklausimas sudaro 64 procentus šalies gyventojų nuomonę.

Norint patirti Lietuvos gyventojų realesnę nuomonę, reikalingas apklausimas žymiai didesniam gyventojų skaičiui.

Vytautas Šeštokas,
Los Angeles, CA

BALSAI IŠ LIETUVOS

Seniai seniai, tolimuose Kvailėnuos...

Vladas Braziūnas

Anosios koalicijos politika tikrai buvo nauja. Visiškai. Iki jos dar taip nebuvo buvę! Ar yra kam nors kada nors tekę girdėti žmogų prisipažįstant, net viešai pasiskundžiant, jog trūksta jam... proto? Ko jau ko, bet šito!.. Ir štai pagaliau, praėjus dviem tūkstančiams metų po Kristaus gimimo, vienos jaunos valstybės dar jaunesnė valdančioji partija – vadinasi ji Naujoji sąjunga – parašo savo tautai pareiškimą: „Kai tokia šalies finansinė situacija, protingi žmonės valdžios vairo neima". Kaip tat suprasti? Paėmė – afekto būsenoj (regis, taip teisininkai vadina)? Tokia kraštutinai nauja pradžia buvome ruošiami kraštutinai senai pabaigai? Ruošiami minčiai, jog ir jie – bus nepakaltinami? Jog ir jie už savo veiksmus – neatsakys?

„Naujosios" politikos pradžioje ne vienam jau buvo aišku, kurlink nulinguos tas Naujosios sąjungos stumtraukis. Tik neaišku buvo, ar pirma socialstums, paskiau liberaltrauks, ar atvirkščiai. Virvės – ar paklodės? – traukimo varžybas regėjome kasdien: iš biudžeto kiekvienam – pagal poreikius. Kurį laiką visi dar laikėsi ant kojų. Ant liepto stumdėsi irgi kurį laiką tik švelniai (ar, kaip jie sakydavo, korektiškai), pirma pagalvodami, dar be azarto. Kol pamažu tai vienas, tai kitas įsitaisė nelengvai išvengiamą titulą – „liūdnai pagarsėjęs". Kol šitaip ne vienas įsigyveno žmonių atmintin.

Dabar – iš naujo? Timp už vadžių?..

...Nusiraminimui prieš miegą gera tetulė Lähde Jussi man pasekė tokią gražią, tokią lyg kur girdėtą gal pasaką, o gal ir ne, – „Kvailių išmonė":

„Mano tėviškėje Suomijoje, – pradėjo jin iš tolo, – nuo senų laikų vaikams pasakojamos istorijos apie kvailius. Tai pasakojimai apie išgalvotą kaimą Kvailėnus <...> Kaimo viduryje stovėjo trobelė, vadinama Finansų ministerija. <...> Ministerija augo. Kadangi ji augo, kvailiai nusprendė, kad jiems reikia didesnės ministerijos. <...> Visi Kvailėnų pinigai buvo panaudoti didesnės ministerijos statybai. Kai ir ta ministerija prisipildė, viskas kartojosi iš naujo.

Pastatę trečią, dar didesnę ministeriją, žmonės pastebėjo, kad Kvailėnuose visi dirbo statybose. Deja, nebebuvo ko statyti. Ministerija didelė, bet tuščia. Tada kažkam šovė į galvą mintis. Kad ministerija būtų pilna pinigų, kvailėniečiai jų pasiskolino iš gretimų kaimų. Paskui jie ministeriją perstatė, ir visi turėjo darbo ar bent pajamų. Ir taip tęsėsi be galo.

Demokratijai trūksta būtinosios išminties įstatymo. Išminties reikia didelio kiekio, ir ją reikia padalyti po lygiai. Tik tada galima pakeisti atgyvenusias sistemas. Priešingu atveju demokratija tampa kvailių išmone".

Toji pasaka, kad ir su pasakėtiniu moralu, vis tiek be galo. Labai nė neapsigaudinėkim, labai ir nenorėkim: galas juk vienas, ir tas pats – toks pažįstamas: senojo galo politika. Kai skundžiamasi – tik svetimo proto, tik svetimos išminties stoka. Kitaip sakant, kodėl man, kai buvau valdžios viršūnėj, Dievulis tos paslaptingos substancijos davė ir dribtelėjo, bet kodėl jiem, kai dabar jie ten auštybėse, visiškai pagailėjo. Taip jau visiškai, jog didžių mano išmintingų darbų ir nuopelnų tautai bei valstybei ne tik nepastebi, bet dar juos ir visaip kaip pravardžiuoja: nugyveno, „prichvatizavo", sugriovė, išdraskė, išgrobstė, nuskurdino... Ratas sukasi, išminties stipinai tik mirga – nors stipk!

Susipažinkime: JAV LJS vicepirmininkas naujų atvykėlių reikalams

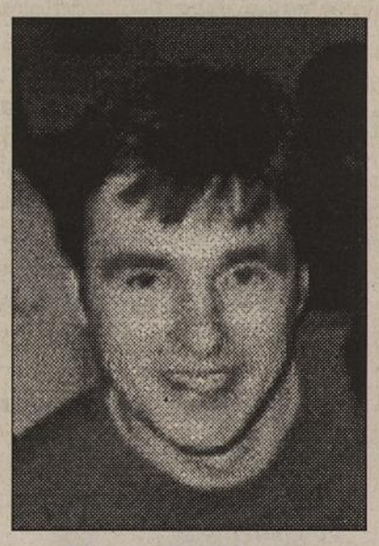

Marius Petrušonis

Norėčiau prisistatyti. Aš esu Marius Petrušonis. Džiaugiuosi turėdamas galimybę ir garbę atstovauti JAV Lietuvių Jaunimo sąjungos valdybą kaip vicepirmininkas naujų atvykėlių reikalams. Gimiau ir užaugau Kaune. Baigęs vidurinę mokyklą išvažiavau studijuoti į Jungtines Amerikos Valstijas. Studijavau DuPage koledže Chicagoje, vėliau DePauw universitete Indianoje politinius mokslus, vėliau įgijau magistro laipsnį George Washington universitete, kur studijavau tarptautinius santykius ir Europos integraciją. Būdamas JAV įsijungiau į lietuviško jaunimo veiklą. Chicagoje šokau tautinių šokių grupėje "Grandis", DePauw universitete buvau vienintėlis lietuvis, o atvykęs į Washingtoną tapau Washingtono-Baltimorės jaunimo sąjungos valdybos nariu. Džiaugiuosi, kad mums pavyko suburti nemažą jaunimo būrį ir tapti aktyvia grupe, vienijančia vietinį ir trečios bangos jaunimą. Po X Pasaulio Lietuvių jaunimo kongreso Autralijoje buvau išrinktas į JAV Lietuvių Jaunimo Sąjungos valdybą. Šiuo metu dirbu JAV ambasadoje Washingtone ir Amerikos Lietuvių Bendruomenės Visuomeninių reikalų įstaigoje.

Norėčiau pateikti savo veiklos pavyzdį. 2001 metų kovo 11-os savaitgalį man teko galimybė kartu su JAV Lietuvių Jaunimo sąjungos Washingtono-Baltimorės skyriumi ir Lietuvos ambasada surengti tradicinį lietuvių jaunimo sąskrydį. Jauni žmonės susirinko JAV sostinėje aptarti jiems rūpimus klausimus ir pabūti drauge. Dviejų dienų trukmės programoje dalyvavo jaunimas iš Floridos, Utah, Georgia, Pennsylvanijos, New Yorko, Illinois, Washingtono ir Baltimorės apylinkių. Sąskrydžio programa prasidėjo kovo 10 dieną, šeštadienį, kada George Washingtono universitete buvo surengtos diskusijos šiomis temomis: "Pasaulio lietuvių jaunimo organizacijos: ar norime burtis?" ir "Studijos JAV: realijos, dilemos ir perspektyvos".

Pirmojoje diskusijų dalyje buvo pasikeista nuomonėmis apie galimybes rasti bendrą kalbą tarp tradicinių lietuvių jaunimo organizacijų, trečiosios bangos lietuvių imigrantų, studentijos ir kitų. Man ir Washingtono-Baltimorės LJS pirmininkui Andriui Čižiūnui moderuojant buvo aptarta naujai atgijusios JAV Lietuvių Jaunimo sąjungos vaidmuo ir jos galimybės tapti centrine jaunimo organizacija, jungiančia skirtingas, bet tarpusavyje aktyviai bendraujančias ir besikeičiančias informacija organizacijas. Dauguma išreiškė viltį, kad jaunimui pavyks tapti aktyvesniais ir vieningesniais.

Antroji diskusijų dalis pasižymėjo dalyvių aktyvumu, informacijos gausa ir kokybe. Diskusijas moderavo Colgate universiteto studentas Arnoldas Pranskevičius, o ambasados konsultantė mokslo reikalams Lina Zenkienė turėjo galimybę pristatyti p. Birutę Mockienę, Studijų vertinimo centro Lietuvoje direktoriaus pavaduotoją. B. Mockienė perskaitė informatyvų pranešimą apie pokyčius Lietuvos švietimo sistemoje, pastangas kurti aukštojo mokslo programų ir institucijų akreditavimo principus, kurie ne tik užtikrintų studijų kokybę, bet ir suteiktų pagrindą studijų JAV, Europoje bei Lietuvoje palyginamumui ir kvalifikacijų pripažinimui. Į sąskrydžio dalyvius taip pat kreipėsi JAV Lietuvių Bendruomenės vicepirmininkas mokslo reikalams dr. Stasys Bačkaitis. Jis pranešė apie ruošiamą leidinį, kuriuo bus siekiama parodyti tiesesnį ir lengvesnį kelią norintiems studijuoti JAV. Studijomis besidomintis jaunimas turėjo galimybę tiesiai išsakyti savo problemas ir ieškoti jų sprendimo būdų.

Diskusijų garbės svečiais buvo JAV Lietuvių Bendruomenės Krašto valdybos pirmininkas Algimantas Gečys su p. Gečiene. Ponas Gečys tarė sveikinimo žodį, palinkėjo tolimesnio jaunimo aktyvumo, žadėjo bendruomenės paramą ir kvietė bendradarbiauti. Diskusijų metu taip pat dalyvavo iš Philadelphijos atvykęs JAV Lietuvių Bendruomenės Krašto vicepirmininkas jaunimo reikalams Vidmantas Rukšys. Vakare koncertavo garsūs Lietuvos muzikantai: dainininkas Gytis Paškevičius ir Eugenijus Jonavičius. Gausiai publikai Gytis Paškevičius pirmą kartą viešai atliko dainas iš ką tik pasirodžiusio savo albumo. Sekmadienį, kovo 11-ąjaunimo programa prasidėjo 2 val. po pietų mišiomis, kurias ambasadoje laikė kunigas Sigitas Zilys. Po mišių į jaunimą kreipėsi naujai paskirtas Lietuvos Ambasadorius Jungtinėms Amerikos Valstijoms ir Meksikai Vygaudas Ušackas. Manau, 2001 m. kovo 11-os savaitgalis buvo smagus ir naudingas lietuviškam jaunimui.

Pabaigai, naudodamasis proga, norėčiau pakviesti taip vadinamosios "trečios bangos" jaunimą įsijungti į lietuviško jaunimo veiklą Amerikoje. Visų "bangų" jaunimą vienija viena savybė - lietuvybė. Galimai ir turime burtis, tapti aktyviais ir siekti bendrų tikslų.

Marius Petrušonis

Calls to LITHUANIA from 20.9 ¢/min
Great rates to the rest of the world - any day, any time.
Long Distance Post
1-800-449-0445
www.LDPOST.com

RigaVen Travel, Inc.
We provide complete Travel Services
VACATIONS - TOURS - CRUISES
WITH PERSONAL RECOMMENDATIONS
and always competitive fares to
RIGA -- TALLIN -- VILNIUS
with
FINNAIR
LUFTHANSA - SAS
OR OTHER CARRIERS
"Call for Details"
INESE ZAKIS
136 W. Main St., Bay Shore, NY 11706
Tel. 631-665-4455 Fax 631-665-6164
1-800-291-8311
E-mail: RigaVen@worldnet.att.net
web site: www.rigaven.com

LIETUVA 2001
Pigiausios kainos skrydžiams į VILNIŲ vasarą iš New Yorko, Chicagos, Los Angeles, Detroito, Clevelando, Floridos ir kitų JAV miestų Finnair ir kitomis oro linijomis.
• Mašinų rezervacijos Vilniuje
• Viešbučiai
• 9 ir 14 dienų kelionės po Lietuvą
Vytis Travel
40-24 235 St.
Douglaston, NY 11363
Tel: 718-423-6161
800-778-9847
Fax: 718-423-3979
E-MAIL: VYTTOURS@EARTHLINK.NET
web site: www.vytistours.com

Kviečiame visus taupyti ir skolinti iš
lietuvių įsteigto ir vadovaujamo
SCHUYLER SAVINGS BANK
24 Davis Ave.
Kearny, New Jersey 07032
Bankas švenčia 75-kerių metų sukaktį!
Pilnas ir draugiškas patarnavimas, įskaitant
* Taupymo sąskaitas, certifikatus ir IRA
* Čekių sąskaitas - asmeniškas ir komercines
* Paskolas - namų, namų remonto, Home Equity ir automobilių
* ATM naują mašiną ir korteles
* Tiesioginį pinigų deponavimą
Patogios darbo valandos,
pilnai Federalinės valdžios apdraustos sąskaitos
Kalbame lietuviškai...
Mūsų telefonai: (201) 991-0001
arba skambinkite mums nemokamai:
1-888-SCHUYLER (1-888-724-8953)

Atlantic Express corp.
800 - 775 - SEND ▼ 1-888-205-8851
Garantuotas, greitas ir saugus siuntinių pristatymas
nuo DURŲ iki DURŲ
Siuntiniai pasieks gavėją per 6 savaites, o oro paštu - per 14-a darbo dienų
į LIETUVĄ,LATVIJĄ,ESTIJĄ,BALTARUSIJĄ,RUSIJĄ
ATLANTIC EXPRESS CORPORATION
AUGUST PICK-UP SCHEDULE

August 16	Elizabeth, NJ	11-12 noon
	Kearny, NJ	1-2 pm
August 18	Brooklyn, NY	12-1 pm
August 27	Putnam, CT	2-3 pm

For more information please call:
1- 888-615-2148 or 1-888-205-8851

ECONOMY AIRFARES TO VILNIUS
New York-Vilnius-New York $529 r.t.
One way to Vilnius $379
FREGATA TRAVEL
250 West 57th Street, 1211
New York, NY 10107
Tel.: (212) 541-5707
Restrictions apply

JAV Lietuvių Bendruomenės veikloje

(pabaiga - pradžia nr.26)

Trumpai

Po 35 metų transliacijų New Yorko apylinkių lietuviams Romo Kezio vadovauta "Laisvės Žiburio" radijo programa š.m. gegužės 21 d. buvo paskutinė. JAV LB New Yorko apygardos pirm. dr. Giedrės Kumpikaitės rūpesčiu gautas laikas ir radijo pusvalandžio New Yorko lietuviams pateikimu toliau rūpinsis JAV LB New Yorko apygarda. Jau susilaukta gerų atsiliepimų ir finansinės paramos.

Krašto valdybos pirm. A. Gečys prieš keletą mėnesių kreipėsi į Tėvų pranciškonų vienuolijos provinciolą Tėvą B. Jurčį siūlydamasis tarpininkauti Kultūros Židinio New Yorke reikale. Prieš kelis mėnesius Kretingoje vyko pranciškonų vienuolijos Kapitulos posėdžiai. Atsakymo kol kas negauta. Pasiteiravimai taip pat nesuteikia galimybės pajusti, ar bus siekiama dialogo.

Krašto valdybos vicepirm. mokslo reikalams dr. Stasys Bačkaitis ruošiasi 2002 metais JAV-se įvyksiančiam Mokslo ir Kūrybos simpoziumui. LB vienetai yra prašomi atkreipti dėmesį į paruoštas ir išsiuntinėtas anketas, pageidaujančias žinių apie potencialius dalyvius simpoziumo programoje.

JAV LB Krašto valdyba yra dėkinga p. Judy Petrokas, sutikusiai eiti LB įgaliotinės pareigas Dayton, OH. Taip pat dėkojame prof. dr. Antanui Musteikiui ir jo sūnui Rimui, kurie eis LB įgaliotinių pareigas Buffalo, NY.

Lietuvių Fondo Pelno skirstymo komisijoje JAV Lietuvių Bendruomenės atstovais yra dr. Vytautas Bieliauskas, dr. Ona Daugirdienė ir inž. Aleksas Vitkus. JAV LB atstove antrininke yra pakviesta Elena Skališienė, LB darbuotoja Waukegan, IL. Birželio 29 d. Lemonte vyks Lietuvių Fondo Pelno skirstymo komisijos apklausinėjimai, kuriuose LF yra pakvietęs dalyvauti ir JAV LB KVbos pareigūnus.

LB veiklai, ypatingai politiniais greito susisiekimo reikalais, labai padeda internetas. Dauguma LB apygardų ir apylinkių pirmininkų arba jų valdybos narių turi elektroninio pašto adresus. Vienu laišku ir pirštо paspaudimu žaibo greitumu galima pasiekti visas apylinkių valdybas greitam reagavimui Lietuvą liečiančiais klausimais. Pakartotinai kviečiame pavieniai gyvenančius lietuvius, kur nėra LB apylinkės, jungtis bendron veiklon dirbti Lietuvai ir lietuviams. Prašome prisistatyti LB Washingtono įstaigai lacinc@erols.com TIESKIME INTERNETO BALTIJOS KELIĄ - SAUGIOS IR STIPRIOS LIETUVOS ATEITĮ!

JAV LB informacija
(T. Gečienė)

Atsibudo - ir su triukšmu!

(atkelta iš 5 psl.)

berniukų D - Philadelphijos ARAS laimėjo prieš New Yorko LAKą - 25:17.

Vyrų A grupė

Šią grupę sudarė trys komandos - Bostono, NY LAK ir Philadelphijos ARAS. Visi Lietuvos studentai žaidė šioje grupėje. Jų buvo iš Hawaii, North Carolina, South Carolina, Virginia, Texas, Kansas, Connecticut, Pennsylvania, Massachusetts ir New York. Tarp jų buvo žaidėjų iš pačių geriausių Amerikos krepšinio konferencijų - iš Atlantic Coast Conference - Tomas Nagys (Clemson U.), iš Big East - Donatas Savackas ir Marius Janulis (baigęs Suracuse U).

Visos trys komandos buvo maždaug lygiavertės (didžiausia persvara buvo trys taškai). Varžybos buvo intensyvios, pilnos gražių perdavimų, tikslių tritaškių metimų ir triukšmingų kamuolio dėjimų į krepšį *(dunk shots)*. Žiūrovai irgi audringai įsijugnė į rungtynes. Dažnai buvo girdėti - "Wow! Tai bent! Bravo!"

Finalinės rungtynės vyko tarp Philadelphijos ARO ir Bostono. Beveik per visas rungtynes didžiausia persvara buvo 6 taškai. Kartais atrodė, kad viena ar kita komanda ima nutolti, bet staiga kita komanda pasiveja ir rezultatas lygus. Dešimt sykių keitėsi persvara.

Likus penkiom sekundėm Marius Janulis (Boston) taikliai perdavė kamuolį tarp dviejų ARO žaidėjų Vaidui Nutautui, kuris jį pagavo ir tuo pačiu judesiu iš po krepšio metė. Kamuolys įkrito į krepšį - laiko nebėra, teisėjas sušvilpė, žaidynės baigėsi - Boston laimėjo rezultatu 90:88. Ir aukso medalis jų!

Po rungtynių teisėjai (amerikiečiai) teigė, kad žaidynės buvo tikrai aukšto lygio, gerai sužaistos ir kad buvo tikrai aukšto lygio krepšininkų. Teisėjai tikisi, kad sekančiais metais jų padangė vėl pamatys tokį pat gražų, talentingą krepšininkų būrį.

Vyrų B grupė

Šioje grupėje dalyvavo daugiausia komandų - keturios - Connecticut, New Jersey (Liepsna), New York (LAK) ir Philadelphia (ARAS).

Mums buvo didelė garbė, kad šitoje grupėje, Philadelphijos ARO komandoje, sutiko žaisti Lietuvos Ambasadorius Vygaudas Ušackas ir ministras patarėjas Kęstutis Jankauskas. Ambasadorius Ušackas žaidė visa savo širdimi, 100% krepšinio aikštelėje taip, kaip jis žaidžia diplomatinėje aikštėje.

Pusfinalyje, kuomet liko mažiau negu trys minutės, Ambasadorius, veržliai kovodamas dėl kamuolio, išsisuko koją ir toliau negalėjo žaisti. Tačiau, būdamas tikras komandos patriotas, jis išbuvo salėje iki pat rungtynių pabaigos.

Buvo samgu matyti komandą iš Connecticut - ji buvo sudaryta iš žaidėjų iš trijų miestelių. Ši komanda yra geras pavyzdys, rodantis, kad nesvarbu kiek esama kliūčių, bet jeigu tikrai nori, tai ir pasieksi!

Į finalą pateko Philadelphijos ARAS ir NY LAK. ARAS laimėjo 61:41.

Jaunių A

Šioje grupėje žaidė dvi komandos iš New York ir viena iš Philadelphijos. Į finalą pateko New Yorko A komanda ir Philadelphijos ARO komada. Iš pradžių atrodė, kad rungtynės nebus rimtos, nes ARAS tuoj pat pirmavo 14 taškų. Bet New Yorkas atsispyrė ir beveik pasivijo. Paskutinė minutė buvo tikrai įtempta, nes New Yorkas atsivijo iki trijų taškų skirtumo. ARAS nepasidavė ir laimėjo 67:64.

Vakarinė programa

Šeštadienį po visų rungtynių, kun. V. Volertas iš New Yorko atlaikė sportininkams šv. Mišias. Po mišių įvyko susipažinimo vakaras, kur sportininkai ir jų draugai galėjo artimiau susipažinti, pašokti ir padėti pamatą tolimesnei draugystei.

Pirmieji žingsniai - teigiami

Ruošdami turnyrą mes siekėme šių pagrindinių tikslų - atgaivinti sportinę veiklą rytuose, pritraukti įvairių kartų žaidėjus ir "trečiosios bangos" studentus. Šis turnyras buvo mūsų pirmas žingsnis taja kryptimi.

Teigiamas tai buvo žingsnis, parodęs, kad sportinė veikla JAV rytuose nėra numirusi, kad galima pritraukti sportininkų ir kad yra verta organizuoti tokius turnyrus ateityje.Šie pirmieji mūsų žingsniai buvo sėkmingi, nes į talką įsijungė studentai. Be jų pagalbos mes nebūtume galėję pritraukti tiek daug studentų. Už šią talką mes esame ypatingai dėkingi Mariui Januliui (Massachusetts), Mantui Ignatavičiui (North Carolina) ir Donaldui Kairiui (Virginia). Bravo, vyrai!

Taip pat, didelis ačiū Robertui Hodgsenui (antros kartos lietuviui), šio turnyro šeimininkui, kuris parūpino visas aikštes, visus teisėjus; Pranui Gvildžiui, kuris puikiai atliko visus koordinatoriaus darbus ir New Yorko LAKo prezidentui, Juozui Milukui, kuris su savo nariais sąžiningai atliko visas administratoriaus pareigas!

Parama iš Lietuvos ambasados ir JAV LB

Aktyvus Ambasadoriaus Ušacko dalyvavimas turnyro rungtynėse mums teikė didelę psichologinę paramą ir parodė, kad jis teigiamai įvertina sportą kaip vieną iš būdų išlaikant lietuvybę. Tikimės pamatyti jį antrajame mūsų turnyre.

Visi mūsų norai bei planai nebūtų įvykdyti, jeigu mes nebūtume gavę financinės paramos. Už ją esame labai dėkingi JAV LB Krašto valdybos pirmininkui Algimantui Gečiui, NY apygardos pirmininkei Giedrei Kumpikaitei ir Philadelphijos apylinkės pirmininkui Vytui Bagdonavičiui. Dėkojame jiems už pasitikėjimą.

New Yorko LAKo moterų komanda laimėjo antrą vietą

Kiti metai - kita proga

Taip pat mes apgailestaujam, kad į mūsų paramos prašymą neatsiliepė daugiau JAV rytinių apylinkių, kad negavom paramos iš kitų organizacijų ir kad ŠALFO valdyba visai neparodė intereso paremti mūsų pastangas atkuriant sportinę veiklą JAV rytuose. Nežinome kodėl. Gal kad ne pakankamai yra įsitikinę, kad sportas turi naudos lietuvybės išlaikymui, o gal abejojo, kad mes sugebėsim suorganizuoti sėkmingą turnyrą. Tikimės, kad šis turnyras įtikins visas JAV rytų apylinkes, kad verta atkurti sportinę veiklą rytuose ir kad jos prisidės prie sekančių metų turnyro ruošimo.

Tad iki pasimatymo 2002 metais!

Rimas Gedeika

Odė kiaušiniui

(atkelta iš 4 psl.)

Užupio angelui. Ir ženklas su jo piešiniu prie kolonos stovi, ir rėmėjai surašyti. Pasižiūrėjus į pavaizduotą angelą kyla klausimas: ar tikrai jį reikia statyti būtent čia? Ar ne tinkamesnė vieta angelui - ant kalno, Užupio viršuje? Juk angelas atstovauja dangiškajai sferai, o ne žemiškiems menininkų bendruomenės interesams. Angelų ir šventųjų pilnos Vilniaus bažnyčios, o Užupio tikrai nepavadintum miesto šventorium - veikiau pragaro vartais. Už upės, už ribos, anapus. Ar ne geriau, užuot rinkusis tarp angelo ir kiaušinio, turėti Užupyje abu, ženklinančius ne tik idealizmą, bet ir karnavališką fantaziją? Lietuvoje dabar ne pats palankiausias metas statyti paminklus ar dekoratyvines skulptūras. Paprasčiausia šį sąstingį paaiškinti lėšų stygiumi: į Europos Sąjungą ir NATO žygiuojanti Lietuva vis dar taupo kultūros sąskaita. Yra ir kita, ne mažiau svarbi priežastis - sustabarėjusi skulptūros viešojoje erdvėje samprata. Atrodo, nukėlėm sunkiasvorius sovietmečio stabus nuo pjedestalų, aptvėrėm spygliuotomis vielomis Grūto "rezervate" ir jau pasimokėme iš istorijos. Nieko panašaus. Dar prieš Grūto vajų Katedros aikštėje pasirodė bronzinė šokinėjimo į bedugnę reklama, oficialiai vadinama Gedimino paminklu. Tada ir buvo žengtas milžiniškas žingsnis atgal (pirmyn žengia tik didysis kunigaikštis). Ne tik plastiškai šis paminklas neprilygsta geriausioms mūsų monumentalistikos klasikų skulptūroms. Jis didingai įkūnija visišką vertybių sąmyšį - pradedant valdovo ikonografijos mutacijomis ir baigiant iš ukrainietiško granito prasikalusiu šunyčiu, vaizduojančiu geležinį vilką. Turime savęs vertą herojų - ir patiems pasidžiaugti, ir svečiams parodyti. Blogai ne tai, kad kas rytą einant į darbą kardo nenulaikantis Gediminas akis bado. Daug blogiau tai, kad, pastatytas simbolinėje sostinės vietoje ir vaizduojantis Vilniaus įkūrėją, šis paminklas formuoja oficialią reprezentacijos normą. Norma tampa ne tiek *art deco* stiliaus šarvais padengta išorė, kiek tas į padanges keliantis patosas, sureikšminti gestai (turėję būti simboliški, tapę komiškais: kalavijas laikomas kaire ranka). Praūžus dviem pasauliniams karams, heroizacijos ir idealizacijos atsisakyta kaip totalitarinės ideologijos balasto - dabar siekiama ne priblokšti didybe, o įtraukti žiūrovą į gyvą istorijos permąstymą. Net ir turint galvoje, kad Gedimino paminklo konkursas vyko dainuojančios revoliucijos laikais, XX a. pabaigoje bronzoje įkūnyta "milžinų kapų" retorika atrodo anachronizmas.

Dar 7-ajame dešimtmetyje Robert Smithson rašė: "Užuot, kaip senieji paminklai, vertę prisiminti praeitį, nauji monumentai skatina pamiršti ateitį. Užuot buvę daromi iš natūralių medžiagų, tokių kaip marmuras, granitas ar kitų rūšių akmenys, naujieji monumentai daromi naudojant dirbtines medžiagas, plastiką, chromą, elektros šviesą. Jie nėra pastatyti amžiams, veikiau - prieš (*against*) amžius. Jie greičiau sistemingai trumpina laiką iki sekundės dalių, nei reprezentuoja ilgų amžių erdves. Ir praeitis, ir ateitis įkurdinamos objektyvioje dabartyje. Toks laikas turi mažai arba visai neturi erdvės; jis statiškas ir nejudrus, niekur nevedantis, antiniutoniškas ir momentinis, einantis prieš laiko ratus." ("Entropija ir nauji monumentai")

Turime daug paminklų "amžiams". Ar nevertėtų palikti Užupio kiaušinio kaip paminklo laikinumui?

2001 m. baltiečių lauko teniso pirmenybės

2001 m. Š. Amerikos baltiečių lauko teniso pirmenybės įvyks **šeštadienį, rugpjūčio 25 d., ir sekmadienį, rugpjūčio 26 d.,** *Wickertree Tennis Club, 5760 Maple Canyon Dr., Columbus, Ohio* (sek. žemėlapį). Tel.: (614) 882-5724. Vykdo latviai.

Programa: vienetai - vyrų (neriboto amžiaus), moterų (neriboto amžiaus), vyrų senjorų ir jaunių. Dvejetai - vyrų, moterų, mišrus ir vyrų senjorų. Vyrų senjorų ir jaunių klasių skaičius ir amžius bus nustatytas paaiškėjus dalyvių skaičiui bei amžiui.

Dalyvauti kviečiami visi estų, latvių ir lietuvių kilmės žaidėjai. Dalyvių skaičius neapribotas visose rungtyse. Kiekvienam žaidėjui leidžiama dalyvauti nedaugiau kaip 3-se rungtyse.

Dalyvių registracija užsibaigia **rugpjūčio 23 d., 12:00 val. p.p** (gauta paštu, faksu ar telefonu). Žaidimai prasideda rugp. 25 d., 9:00 val. ryto.

Išankstinė registracija atliekama ir infomacija gaunama pas turnyro vadovą, šiuo adresu: Arturs Zageris, P.O. Box 21874, Columbus, Ohio, 43221. Tel.: (614) 459-5200, ext. 233; faksas: (614) 459-1151.

Lietuvių dalyvavimą koordinuoja ŠALFASS-gos lauko teniso vadovas Eugenijus Krikščiūnas, 105 Anndale Drive, Willowdale, Ontario, Canada M2N 2X3. Tel.: (416) 225-4385; e-paštas: dkrik3@home.com

Starto mokestis suaugusiems: $50.00 JAV dolerių asmeniui, nežiūrint rungčių skaičiaus. Jauniams (žemiau 19 metų) - $25.00. Čekis rašomas: Arturs Zageris.

Nakvynės nėra brangios, galima pasirinkti iš 5 viešbučių (netoli teniso patalpų), taip pat pereitų metų turnyro Ameri-Suites viešbutį.

Varžybos vyks privačiame klube su 8 vidaus aikštėmis. Žaidimo sąlygos labai geros. Klubas rezervuotas abi dienas baltiečių turnyrui. Lietuviai tenisistai kviečiami gausiai dalyvauti!

ŠALFASS lauko teniso k-tas

Rugpjūčio pabaigoje bus bandoma trečią kartą parduoti Žemės ūkio banką

(atkelta iš 1 psl.)

Be to, būsimas pirkėjas turi turėti ne mažesnę kaip 150 mln. JAV dolerių (600 mln. litų) akcininkų nuosavybę, o jei tai bus draudimo kompanija ar kita finansų institucija, ji turi turėti ne mažesnę kaip 10 metų bankininkystės patirtį.

Premjeras Algirdas Brazauskas žurnalistams sakė, kad iš būsimojo pirkėjo tikimasi didelių investicijų ir kad bankas bus parduotas palankiomis valstybei sąlygomis.

"Svarbiausios keliamos sąlygos - kad banko pardavimas būtų pelningas, kad jis po to gerai funkcionuotų, neturėtų skolų, atidėjimų ir nuostolių", kalbėjo premjeras. Jis pabrėžė, kad banko pardavimo procesas turi būti skaidrus.

Vyriausybės patvirtinta LŽŪB pardavimo programa užkirto kelią Lietuvos bankams dalyvauti privatizuojant vienintelį likusį valstybinį banką. Vienintelis Vilniaus bankas turi reikalaujamą akcininkų nuosavybę (614 mln. litų), tačiau jo kredito reitingas yra vienu laipteliu žemesnis - BBB-.

Apie savo ketinimus įsigyti LŽŪB pareiškė "Snoro" bankas, neturintis ne tik pakankamo kredito reitingo, bet ir nuosavo kapitalo.

Pirmiesiems bandymams nepavykus, LŽŪB ketinama parduoti jau trečią kartą.

Žemės ūkio banku, pasak P. Milašausko, aktyviai domisi 4-5 galimi pirkėjai. Tarp jų minimas Suomijos finansų koncernas "Sampo-Leonia", Lenkijos "Bank Handlowy", Prancūzijos "Societe Generale".

Trečias pagal valdomą turtą (1,7 mlrd. litų) Lietuvoje Žemės ūkio bankas per šešis šių metų mėnesius uždirbo 12,1 mln. litų neaudituoto grynojo pelno. Pernai jis uždirbo 3,9 mln. litų grynojo audituoto pelno ir užėmė apie 11,5 proc. indėlių bei 15 proc. paskolų rinkos. Šių metų pradžioje banke dirbo apie 1,700 darbuotojų, jis turi 46 skyrius ir pagal šį rodiklį yra antrasis po Taupomojo banko.

BNS

DARBININKAS

NEW YORKE

341 Highland Blvd.
Brooklyn, NY 11207

E-mail: Darbininka@aol.com

Redakcija ..... (718) 827-1352
Redakc. FAX .. (718) 827-2964
Administr. ..... (718) 827-1351

Spaustuvė ..... (718) 827-1350
Vienuolynas ... (718) 235-5962
Vyskupas ..... (718) 827-7932
Salė (kor.) ..... (718) 827-9645
Salės adm. ..... (718) 235-8386

Vysk. Paulius Baltakis, OFM, šiuo metu dar yra Lietuvoje. Į savo rezidenciją pranciškonų vienuolyne grįžta rugpjūčio 25 d.

Pereitą savaitę keturias dienas New Yorke tęsėsi dideli karščiai. Rugpjūčio 9 d. temperatūra pasiekė 103 laipsnius ir sumušė ligšiolinį rekordą.

Viešpaties Atsimainymo parapijos žinios

Išpažintys klausomos kiekvieną šeštadienį nuo 4 v. v. iki 4:45 v. v. anglų arba lietuvių kalbomis.

Rugpjūčio 15 d. - Švč. Mergelės Marijos Dangun Ėmimo šventėje mišios buvo aukotos šia tvarka: šventės išvakarėse- 7 v. v.; šventėje (rugpj. 15 d.): 7:30 val. ryto, 12 val. vidudienį ir 7 val. vak.

Pirmąjį mėnesio penktadienį, rugsėjo 7 d. įvyks šventosios valandos apeigos prieš 12 val. vidudienio mišias.

Allen Organ kompanijos darbuotojai atvyks rugsėjo 11 ir 12 (antradienį ir trečiadienį) **išardyti senus vargonus ir įdėti naujus.** Nauji vargonai parapijai kainavo 54,000 dol. Tikimės, kad šiuo metu paskelbtas naujų vargonų lėšų telkimo vajus padės parapijai padengti išlaidas. Dėkojame asmenims, kurie jau gana gausiai atsiliepė į šį vajų.

Lietuvos Vyčių 110 kuopos narių susirinkimas įvyks sekmadienį, **rugsėjo 23 d.,** tuojau po 11:30 val. lietuviškų mišių.

Ateitininkų poilsio ir studijų savaitė Kennebunkporte, ME, vyko rugpjūčio 12 - 18 d. Iš New Yorko buvo nuvykę: P. Jurkus, K. ir J. Norvilos, dr. J. ir I. Dičpinigaičiai ir kt. Stovyklos aprašymas bus įdėtas artimiausiu metu.

Pranciškonų vienuolyne Brooklyne pereitą savaitę keletą dienų viešėjo **Regina Kungienė** iš Lietuvos. Ji yra motina Tėv. Silvestro Astijaus Kungio, OFM, kuris yra Vilniaus Šv. Pranciškaus ir šv. Bernardino bažnyčios klebonas ir pranciškonų vienuolyno gvardijonas Vilniuje. Kitas sūnus - Salvijus talkina pranciškonams Brooklyno vienuolyne.

TAUTOS FONDAS DĖKOJA

Inž. Vytautas Žiaugra, Roslindale, MA, š. m. liepos mėn. šventė savo 80-ąjį gimtadienį. Šia proga gautas dovanas jis paskyrė Tautos Fondo Lietuvos mokyklų įdukrinimo programai. Draugai suaukojo 805 dol. Tautos Fondas pridės 400 dol. Įdukrintos dvi mokyklos Vilniaus krašte: Kaltanėnų pagr. mokykla, Švenčionių r. ir Bukiškio žemės ūkio mokykla, Vilniaus r. Tai tikrai gražiai įprasminta šeimos šventė.

Sveikindami inž. V. Žiaugrą, aukojo: Longinas ir Danutė Izbickai, Irena Jansonienė, Jonas ir Jurgita Kovai, Viktoras ir Aga Kubiliai, Elena Kuncaitienė, Bronė Kuodienė, Genovaitė Mickevičienė, Česlovas ir Irena Mickūnai, Aldona Navickienė, Alfonsas ir Regina Petručiai, Elena Santvarienė, Vacys ir Bronė Vasiai, Brutenis ir Irena Veitai, Jonas ir Bronė Zdaniai.

Tautos Fondas linki inž. V. Žiaugrai ilgiausių metų!

(sk.)

Apreiškimo parapijos žinios

Metinis piknikas - gegužinė įvyks **Kultūros Židinyje** - kieme ir salėje - **rugsėjo 16 d.** Loterijos knygutės jau išsiuntinėtos. Laimikių traukimas įvyks gegužinės metu. Bus skanaus maisto ir atgaivos. Laukiame visų. Įėjimas nemokamas.

Apreiškimo parapijai reikalingas akordeonas. Yra asmuo, mokantis groti akordeonu ir būtų malonu parapijoje įvairiomis progomis išgirsti akordeono palydą dainoms. Kas gali akordeoną padovanoti, prašome skambinti Vidai Jankauskienei, 718-849-2260.

New Yorko mero atstovė negailėjo komplimentų Vilniui

Vilniaus mero pavaduotojas Juozas Imbrasas rugpjūčio 8 d. susitiko su New Yorko mero administracijos įgaliotine tarptautinio verslo klausimams Linda K. Gras, viešinčia Vilniuje. Ji negailėjo komplimentų Vilniui, kurį ji įvertino kaip tikrą europietišką miestą ir lygino su Milanu. Ji manė atvyksianti į pokomunistinės architektūros miestą su masyviais statiniais, o buvo labai nustebinta europinės architektūros, restauruotų pastatų, miesto švaros ir žalumos pačiame miesto centre.

K. Gras pristatė Vilniaus mero pavaduotojui New Yorko savivaldybės politiką, pritraukiant užsienio investicijas į New Yorko miestą: suteikiamos nemokamos informacijos apie valstybės ir miesto mokesčius, procedūras, reikalingas pradėti verslą, teikiami teisiniai patarimai ir kitokios paslaugos. Taip pat išsami informacija pateikiama internete, kur verslininkai gali siųsti užklausas, kurios privalo būti atsakytos dešimties dienų laikotarpyje.

New Yorko miesto atstovė sveikino Vilniaus miesto atstovus, sėkmingai išsprendusius saugumo problemą Vilniuje - K. Gras sakė nebijojusi naktį vaikščioti po Vilniaus senamiestį.

Jos nuomone, amerikiečiams dar vis trūksta daugiau informacijų apie Vilnių ir pačią Lietuvą, o čia esama ypatingai gražių vietų, kap pav. valstybiniai parkai, ežerai ir miškų gausa Lietuvoje. **TV Net**

ELIZABETH, NJ

Šv. Petro ir Povilo lietuvių parapija 216 Ripley Pl, Elizabeth, NJ, **ruošia kasmetinį didžiulį pikniką sekmadienį, rugpjūčio 26 d.,** 12 val. - 4 val. p.p. Bus skanių tradicinių lietuviškų valgių (kugelio, šaltibarščių, kuldūnų, dešrų su kopūstais ir kt.). Šoksim prie Stasio Telšinsko gražios lietuviškos muzikos ir dainų. Kviečiami visi - maži ir dideli pasilinksminti ir pabūti drauge. Įėjimo bilietai tik 3 dol., jie gaunami prie įėjimo. Dėl daugiau informacijų skambinti į kleboniją tel. 908-352-2271. **(sk.).**

PATERSON, NJ

Šv. Kazimiero lietuvių parapija (147 Montgomery Pl., Paterson, New Jersey 07501) kviečia visus lietuvius, gyvenančius šioje apylinkėje, dalyvauti šv. Mišiose. Mišios angliškai aukojamos 9 val. ryto; lietuviškai - 10:30 val. ryto. Po abiejų Mišių susirenkame kavutei parapijos salėje. Jei reikia nurodymų, kaip surasti šią Šv. Kazimiero bažnyčią, skambinkite į kleboniją (973) 279-1922.

ŽEMAIČIAI RAŠYTOJAI PO MAIRONIO NAMŲ STOGU

Aldona Ruseckaitė

(atkelta iš 4 psl.)

Toliau reikėtų pakalbėti apie kitus du žemaičius – **Paulių Jurkų** ir **Vytautą Mačernį.** Jiedu buvo dvasios broliai, kaimynai iš Žemaičių Kalvarijos. Sekmadienio popietėmis jaunimas, tarp jų ir Vytautas, pas Jurkus valgydavo morkų blynus, diskutuodavo, bendraudavo. Mūsų fonduose yra išlikęs V. Mačernio autografas, užrašytas ant „Vizijų" mašinraščio: „Mano mielam Pauliui, einančiam tuo pačiu žingsniu šioje ašarų pakalnėje, tenešie tie gimtosios žemės žiburėliai širdin kūrybinę ugnį". Galbūt Mačernis ir žuvo vydamasis besitraukiantį į Vakarus bičiulį Paulių Jurkų... Galbūt... Tačiau šiuos kūrėjus siejo tikri bičiulystės ryšiai. Paulius Jurkus, gyvendamas Amerikoje, stengėsi rašyti apie Vytautą, prisiminti jį, populiarinti. Jau

Paulius Jurkus

1946 metais „Aidų" žurnale jis pažėrė pluoštą atsiminimų, apibūdindamas Mačernį taip: „Savo ateitį jis matė tautos filosofo rolėje, kurioje jis praskleistų žmonėms kelius". P. Jurkus, gyvenantis New Yorke, niekada nepamiršo Vytauto. Mūsų muziejaus fonduose yra pluoštas P. Jurkaus laiškų rašytojui Jurgiui Jankui. 1968 m. gegužės 5 d. laiške P. Jurkus rašo: „Sirgdamas daugiau skaičiau, šį tą rašinėjau. Dabar dirbu prie knygos apie poetą Vytautą Mačernį. Turėjau seniau parašyti, bet buvo sunkinančių aplinkybių. Jo labai nemylėjo motina. Ir kaip apie tai rašysi? Teko vis nudelsti, kol motina mirė. Rašau ranka, dar tik juodraštį. Jau turiu nemažą pluoštą. Man rodos, kad teko pačiam jį sutikti. Gal galėtum parašyti kokių atsiminimų, impresijų, kaip atrodė pačiam, ką kalbėjai ir t.t." Rodos, čia minima knyga dar nėra išėjusi.

Vytauto Mačernio archyvas mūsų muziejuje nedidelis, tačiau labai įdomus. Apie jį jau yra nemažai rašyta. Daug ką gavome iš Vytauto sužadėtinės Bronės Vildžiūnaitės. Be to, 1983-ųjų metų ekspedicija poeto gimtosiose vietose buvo sėkminga ir patys dar suradome keletą knygų iš V. Mačernio asmeninės bibliotekos su jo autografais. Tai F. Dostojevskio „Idiotas" ir M. Meterlinko „Nežinomas svečias". Turime Vytauto studijų knygelę, kurioje užfiksuoti aštuoni mokymosi semestrai. Knygelę puošia autoritetingų asmenų (M. Biržiškos, V. Mykolaičio–Putino, B. Sruogos, V. Sezemano) parašai. Paskutiniame studijų knygelės lapelyje V. Mačernis pieštuku yra užrašęs tokią kažkada iš kažkur jam atklydusią į galvą mintį: „Kaitroje gėlė atrodo kaip skausmo iškreipti veidai." V. Mačernio lotynų kalbos žodynėlis, pradėtas rašyti 1939 m. spalio mėnesį į nedidelio formato storą sąsiuvinį, gal būtų neypatingai įdomus eksponatas, jeigu ne jo pabaigoje poeto rankraščiai, beje, rašyti pieštuku. Tai eilėraščių juodraščiai, pirmieji variantai, daugybė subraukymų, žodžio ieškojimai. Kelios tos pačios eilutės, posmo, eilėraščio redakcijos rodo, koks sudėtingas kūrybinis procesas. Ir mes turime galimybę žvilgtelėti į jo kūrybinę laboratoriją. Čia yra „Žiemos sonetų" ciklo kai kurių eilėraščių, rašytų 1944 m. pradžioje, kai gyveno Šarnelėje, rankraščiai.

Kitas sąsiuvinis – graikų kalbos žodynėlis, rašytas 1942 metų vasarą.

Tačiau bene vertingiausias eksponatas – V. Mačernio literatūrinis dienoraštis. Tai storas sąsiuvinis rausvais viršeliais, į kurį poetas rašė nuo 1940 m. gruodžio 20 d. iki 1941 m. balandžio 10 d. Čia yra skaitytų knygų konspektai, citatų išrašai. Kadangi V. Mačernis mokėjo daug kalbų, tai užsienio rašytojų knygas dažniausiai skaitydavo originalo kalba, o konspektavo, žinoma, lietuviškai. Kokios tai buvo knygos? James Joyce „Ulysses" (anglų kalba), Guy de Maupassant „Pierre et Jean" (prancūzų kalba), F. Dostojevskio „Broliai Karamazovai" (rusų kalba), H. W. Longfellow eilėraštis ir R. Tagorės „The Gardener" fragmentai (anglų kalba), J. P. Jacobsen „Niels Lyhne" (vokiečių kalba), Charles Baudelaire „Poemes en prose" fragmentai (prancūzų kalba).

Literatūriniame dienoraštyje minėtų knygų konspektai yra tarpusavyje susipynę, nes knygas poetas skaitė tarytum visas iš karto. Tyrinėdami šį dienoraštį matome, kad vieną dieną skaitomas vienas rašytojas, kitą – jau kitas, paskui vėl grįžtama prie pirmojo ir t. t. Tačiau įdomiausios šiame dienoraštyje yra paties V. Mačernio mintys, pamąstymai, įsiterpę į vienos ar kitos knygos konspektą. Kai kurios mintys yra susijusios su skaitomomis knygomis ar jos autoriais, kitos – tik poeto dvasinio veidrodžio švystelėjimai. Štai pati trumpiausia mintis įrašyta 1941 m. vasario 1 d.: „Nuobodu nuo tada, kai žmogus pradeda suprasti ir skaityti laiką. Jis

Vytautas Mačernis

iš anksto žino, kiek kurio džiaugsmo jam užteks". Vienas mylimiausių V. Mačernio poetų, padariusių jo kūrybai didelę įtaką, buvo O. Milašius. Gerai mokėdamas prancūzų kalbą, V. Mačernis vertė šio poeto kūrybą į lietuvių kalbą. Muziejuje yra O. Milašiaus „Pažinimo giesmės" vertimas. Penkiolikos puslapių rankraštis tvarkingas, nesubraukytas, matyt, jau perrašytas ir skirtas spaudai.

O jeigu dar kalbėti atskirai apie Paulių Jurkų, turiu pasakyti, kad tai yra gana uždaro būdo rašytojas, nelabai mėgstantis susirašinėti. Iš dalies ir dėl šių priežasčių muziejuje gana mažai ką apie šį žmogų turime. Jo fonde tiktai kelios fotografijos, pora autografuotų knygų S. Santvarui. Abu autografai yra su iliuzija į Tėvynę, kur kvepia liepos ir menasi svajingi, gražūs pasakų laikai. Ir jau minėtieji Pauliaus Jurkaus laiškai Jurgiui Jankui. Citatomis iš laiškų ir užbaigiu šį rašinį. 1960 m. spalio 24 d. laiške P. Jurkus rašė: „Šiaip gyvename. Skubame daugiau nei gyvename. To laiko taip maža, kad baisu. Jei nori sau padaryti, tai turi dar labiau skubėti. Bepiga tiems, kurie mėgsta televiziją ir kortų vakarus. Tie turi laiko. Mes gi turime ir dieną, ir vakare plaktis po visokius sūkurius". 1991 m. vasario 24 d. laiške kviesdamas Jurgį Jankų į Brooklyną, į literatūros vakarą, P. Jurkus apibendrina amerikietiškąją lietuvių rašytojų situaciją, kuri artima šiandieninei Lietuvai: „Mūsų biudžetai labai kuklūs. Publikos nereikia daug tikėtis, visa eina tik sporto labui, tik madoms, o ne literatūrai. Bet aš manau, kad ir tose sąlygose reikia rašytojams byloti į tautą".

DARBININKUI PAREMTI AUKOJO:

DARBININKO skaitytojai, atsiuntę prenumeratą, prisidėję aukomis laikraščiui stiprinti ir atsilyginę už įvairius patarnavimus:

(Pradžia 24 numeryje)

Po 5 dol.:Dalia Bulgaris, New York, NY; P. Zuyus, Maspeth, NY; A. Elskus, New York, NY; A. Kildišius, Richmond Hill, NY; P. Matekūnas, Richmond Hill, NY; Mrs. J. Paulin, Richmond Hill, NY; Aldona Svalbonas, Richmond Hill, NY; Jadvyga Vebeliūnas, Richmond Hill, NY; B. Petrauskas, Rochester, NY; Sadie Dzek, S Bethlehem, NY; J. Andrušis, Woodhaven, NY; St. Karmazinas, Woodhaven, NY; Sofija Kulys, Woodhaven, NY; A. Sakalas, Woodhaven, NY; Jadvyga Savickas, Nashua, NH; Rev. J. A. Bacevice, Cleveland, OH; Theresa Mažeika, Devon, PA; V. Banevičius, Philadelphia, PA; J. McCloskey, Springdale, PA; I. Prikockis, Warrington, PA; K. Zauka, N. Providence, RI; Saulė Satas, Warwick, RI.

Kiekviena auka yra didelė pagalba DARBININKUI. Laikraščio ateitis, tuo pačiu ir lietuvybė išeivijoje priklauso nuo aukotojų dosnumo. Vien iš prenumeratos nebūtų galima išsilaikyti.

Nuoširdžiai dėkojame.

Darbininko administracija

Išnuomojami du kambariai Cypress Hills rajone antrame aukšte. Pageidaujama vienas ar du žmonės. Reikia dalintis virtuve ir vonia. Skambinti: (718) 847-6422. **(sk.).**

Prie Trakų parduodama sodyba (1,7 ha) gražioje vietoje. Mūrinis dviejų aukštų namas; yra rūsys, garažas, pirtis, baseinas, židinys, sodas. Namo nuotraukos: http://lthome.sciorranet.com Tel/ Fax: 1 215-464-7069; E-mail: nicholas@sciorranet.com **(sk.)**

NAUJOVĖ NEW YORKE: kelių rūšių juoda duona, taip pat baltesnė plikyta, importuota iš Lietuvos, gaunama: Baltic Star Food Production parduotuvėje, 87-18 112th St., Richmond Hill, NY 11418. Tel. (718) 846-9094. **(sk.)**

SKELBIMAI

27 centai skambinant į Lietuvą, 5,5 cnt. JAV. 24 val. per parą, 7 dienas per savaitę, 6 sekundžių intervalai. Jokių mėnesinių mokesčių. Tikslus apskaičiavimas. Kokybiškiausias ryšys. Paslauga be apgaulės. Kreipkitės vakarais į TRANSPOINT atstovą su 8 metų patirtimi tarptautiniuose ryšiuose. Tel. 708-386-0556. TRANSPOINT - patikimiausias ryšys su Lietuva bei visu pasauliu!

Moterims siūlomi darbai amerikiečių šeimose. Turi susikalbėti angliškai, mėgti vaikus, žinoti namų ruošos darbus. Patikima agentūra. **Tel. (516) 377-1401. (sk)**

Lietuvis, lauko priežiūros darbų (landscaping - maintenance) bendrovės savininkas Washington, DC, **ieško dviejų darbininkų,** kurie galėtų atlikti lauko priežiūros darbus. Pradinis mokestis $6.00 į val. ir viršvalandžiai. Reikalingas darbo leidimas. Suteikiamas pigus butas - 130 dol. mėnesiui. Tel. (202) 244-2373.

Butai pensininkams, modernūs, erdvūs, lietuviškoje aplinkoje, Marijos Nekalto Prasidėjimo seserų globoje. Pasinaudokite šia proga, kreipkitės: Villa Maria, P. O. Box 155, Thompson, CT 06277.

Kretingos pranciškonų labdaros valgyklai, kuri buvo aprašyta DARBININKO Nr. 29, aukojo:

Kun. M. Čyvas, St. Petersburg Beach, FL - **aukojo 300 dol.**

Norintieji prisidėti prie šios valgyklos išlaikymo, prašomi aukas siųsti:

Franciscan Fathers
361 Highland Blvd.
Brooklyn, NY 11207

Pažymėkite, kad tai Jūsų auka Kretingos vienuolyno labdaros valgyklai.

Ieškoma auklė ir namų šeimininkė (3 vaikai) Nyak, NY apylinkėje. Reikia susikalbėti angliškai ir turėti leidimą vairuoti automobilį. Skambinti Ligijai tel. (845) 358-8767. **(sk.).**

SIŪLOMI geri darbai moterims dirbti vaikų auklėmis arba namų šeimininkėmis. Atlyginimas nuo 350 dol. iki 450 dol. savaitei. Galima gyventi šeimose. Būtinas minimalus anglų kalbos mokėjimas. Skambinti Joanai 718-894-1352. (sk.).

Išnuomojamas kambarys vienai moteriai Richmond Hill rajone. Skambinti po 6 v. v. tel. (718) 805-7831. **(sk.).**

Atlantic Express Corp., siuntinių į Lietuvą persiuntimo bendrovė, vėl priims siuntinius **šeštadienį, rugpjūčio 18 d.,** nuo **12 iki 1 val. p.p.** Kultūros Židinio kieme. Dėl informacijų skambinkite tel. **1-888-205-8851.**

Parduodu pilną komplektą Lietuvių Enciklopedijos (išleista Bostone). Skambinti tel. (718) 386-5450. **(sk.).**

Lietuvis, gyvenantis Hiram, ME,

-- ieško darbininkų miško darbams (pastovus darbas). Pradinis atlyginimas 6 dol. į val. Reikalingas darbo leidimas. Duodama gyvenvietė. Gali būti šeima.

-- siūlo gražioje poilsio vietoje praleisti atostogas. Galima medžioti.

-- parduoda žemės sklypus namų statybai. Galima pirkti ir didesnius sklypus.

-- daugiau informacijų gausite pastambinę tel. **(207) 625-4758. (sk.).**